

www.e-rara.ch

**Fortunii Liceti Genuensis ... De anima subiecto corpori nil tribuente,
deque seminis vita, & efficientia primaria in formatione faetus ...**

Liceti, Fortunio

Patauui, 1631

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7372>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

FORTVNII LICETI
GENVENSIS

IN PATAVINO LYCEO PHYSIOLOGI ORDINARI

De Anima subiecto corpori nil tribuente,

Deque Seminis Vita, & Efficientia primaria in formatione Fetus

Liber Vnus:

In quo respondetur oppositionibus Ant. Ponce Sanctacrucij, Primarij
Vallisoletani, Archiatri Regis Catholici.

Ad Illustrissimum, & Excellentissimum D. D.

IOANNEM AMVLIVM

Senatorem Venetum.

Patauij. Typis Variscianis. M. DC. XXXI.
Vtriusque fori Permissione.

FORTVNII LICETI
GENVENSIS

IN PATAVINO LYCEO PHYSIOLOGI ORDINARI

De Anima subiecto corpori nil tribuente,
Deque Seminis Vita, & Efficientia primaria in formatione Fetus

Liber Vnus:

In quo respondetur oppositionibus Ant. Ponce Sanctacrucij, Primarij
Vallisoletani, Archiatri Regis Catholici.

Ad Illustrissimum, & Excellentissimum D. D.

IOANNEM AMVLIVM

Senatorem Venetum.

Patauij. Typis Variscianis. M. DC. XXXI.
Vtriusque fori Permissione.

FOR T V N I I L I C E T T

G E N V E N S I S

IN T A N O T Y C E O P H Y S I O L O G I C A

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

I n d e x

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus
Videtur etiam de Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

De Animalis laboris corporaliis et mentalibus

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

IOANNI AMVLIO

Inclyto Senatori Veneto.

Fortunius Licetus S. P.

Vum interpreteretur Neptunum in Cra-
tylo quidem Plato Deum multa no-
scētem; ex Platonis autem Critia ^{a in ar-} & Fi-
cinus Naturalem prouidentiam; ^{gum.} b Ar-
nobius vero salutaria & fida consilia ^{b 3. adu.}
suggerentem; adeoque c Liuius ante d Syn-
Gyraldum, & alios, e Romuli Cōsum, ^{clib. 1.}
cōsiliorumue Numen; Donatus autem ^{d Syn-}
apud f Liliū, Mediatorem cælestium ^{tag 5.}
atque terrestrium; Marcus denique g Tullius ex Chrysippo, ^{e Augu-}
Spiritus per vniuersam aquarū molem diffusum, qui ele-
menti anima, seu pars animæ mundanæ, Diuinaque Mens ^{stin. Cy-}
aqua a corruptione præseruat: Quumque Neptuno eidem, tot ^{prian. Au-}
dominibus inter Antiquiorum numina culto, veteres passim ^{soni-}
equum, belli præcipuum instrumentum atque ministrum con-
secrauerint: Iure merito meum hoc opus De Anima subiecto ^{f Synt. s.}
corpori nil tribuente, Deque seminis vita, & efficientia prima-
ria in formatione factus, continens litterariam concertationem ^{Deor.}
cum Archiatro Regio, à me Tibi dicandum fuit (IOANNES ^{g. 1. de-}
AMVLI, Senatorū optime) Te namque Neptunū alterum, hoc ^{nar. Deor.}
est, multisecū inter homines, prouidentia consilioque mire pol-
lentem quū agnouerit augustissimus ille censor ingeniorum,
penes quem vniuersæ Reipublicæ viget autoritas atque Maie-

itas, Venetorum Procerum supremus Ordo, nostri seculi Ro-
 mulus, & mysticus Adriæ Iuppiter, Eundem Te generosum
 h Gyrald. alumnum sibi Consum, Iouemque h secundum, ac inter Princi-
 pum & subditos mediatorem elegit, veluti spiritum quemdam
 synt. 5. ex æthereum, cuius prudentia iustitiaque singuli celsiores almæ
 Sine. Patriæ Magistratus egregie gererentur, & mare Magnum Do-
 minij Veneti ab omni labe præseruaretur. Nos itaque præ-
 celsi Ordinis illius iudicium suspicientes, maximamque Tuam
 sapientiam, & multiplicem virtutem, vetustissimæ ac Heroi-
 cæ Tuæ Gentis *AMP LIAE*, decora miris modis adaugentem,
 nunquam non admiratione prosequentes, Donarium hoc tho-
 lo templi Tuæ gloriæ nunc suspendere volumus; sperantes
 Te, litterariæ rei cultorem & patronum eximium, contempla-
 tionem hanc meam non aspernaturum, munerisque mei par-
 uitatem minime contempturum. Tua ergo benignitate con-
 fissus, egregie Vir, non sum veritus hanc meam disceptationem
 Illustrissimo Tuo Nomini nuncupare; non solum ab ingenti
 tuarum virtutum ac dignitatum luce meo libello splendorem
 non exiguum aucupaturus; meque tali munere tuam in clien-
 telam commendaturus; verum etiam vt hoc publico monu-
 mento me tibi memorem exhiberem beneficiorum, quibus
 olim me cumulasti; quorum illud habeo præcipuum, quod
 me superioribus annis vna cum plerisque viris doctissimis va-
 letudini tuæ consultum volueris; dum thoro decumbens alte-
 ro crure grauissime saucius, vlcere sæuissimos dolores & à se
 i Sophocl. ciente, & à Chirurgi digitis perpetiente, non, vt i Philocte-
 k Philostr. tes ille Poeantius, & clamoribus omnia complebas; at pre-
 in Icon. mens immanem corde dolorem, animo forti mireque pacato
 cruciatus inter acerbissimos historiam ægritudinis tuæ longio-
 rem adeo distincte sapienter ac eleganter Medicis assidentibus
 exposuisti, vt Medicus peritissimus eam melius delineare non
 potuisset: Et quum ignis importunam sæuitiam vlceri nec
 malignitatis vllas notas habenti, nec sanguinis contumacem
 efflu-

effluxum ex vena vel arteria prorsus vlla peresa patienti, pro-
positam ab alio Medico reprobassem; mitioribus remedijs ac-
cerendam sanitatem consulens; mea consilia tibi salutaria
postmodum expertus Herus & Heros exinde me benigne sem-
per excepisti. Vale, Venetæ Politico phoenicis ornamentum,
præsidiumque ac dulce decus meum.
Patauij. MDCXXXI.

Approbationes.

Præfens Excellentiss. D. Fortunij Liceti Genuensis in Patavinum Gymnasio Philosophiam ordinariam profitentis opus cum sanam eamque singularem doctrinam contineat, nihilque S. R. Ecclesiæ, morum probitati, Principumque decretis aduersari cognouerim, vidi & approbaui: cuius initiū est, *Veritatis amor*, Terminus vero, *Protophysicum Generale*. fol. 21.

Fr. Io: Paulus Sancti. Arti & S. Theol. D. & S. Inquisit. Pat. Vic. & Com. Generalis.

1629. a. 22. Febraro

Faccio fede io infra scritto, che nel libro intitolato, *De Anima subiecto corpori*, in fo. scritta di car. 21. Autore Fortunio Liceto, comincia, *Veritatis Amor*, finisce, *Protophysicum Generale*, non ho trouato alcuna cosa contra Principi, e buoni costumi, lo giudico però degno di stampa. Gio: Ambroso Sarotti Secret.

Noti Reformatori del Studio di Padoa

Hauendo hauuto fede dal Reu. Commissario del Santo Officio che nel libro intitolato, *De Anima subiecto corpori*. Autore Fortunio Liceto, non vi è cosa contra la S. Fede Catholica: Et similmente fede del circ. Secro del Senato Gio: Amb. Sarotti, che nel ditto libro non vi è cosa contra Principi, o buoni costumi, concediamo licenza che possi esser stampato in questa Città, o in altro luoco del Dominio. Con conditione che non sia venduto, se prima non sarà presentato vno nella Libreria publica, giusta la parte del Senato di 2. Decembre 1622.

Reuista 25. Febraro 1629.

Domenico Molino Reformatore.

Giulio Priuli Secret.

INDEX CAPITVM.

P refatio scribendi occasionem aperiens.	pag. 1
Accusatio Sanctacrucij, producitur, ex eius opusculo verbis ipsissimis huc translata. cap. I.	1
Respondetur censura Sanctacruciane, singulis particulis sua prima digres- sionis diligenter excussis. cap. II.	2
Expenduntur alia Sanctacrucij dicta, post primam eius digressionem alla- ta; & ostenduntur nobis nihil officere; ac primo falsa esse demonstrantur, quacumque de seminis efficientia instrumentaria tradidit Regius Ar- chiatrus. cap. III.	16
Semen esse animatum ostenditur, & agere virtute anima propria, secus ac opinetur Sanctacrucius. cap. IV.	27
Formas in materia bifariam existere posse, & ut actus in subiecto, & ut res locata in vase. cap. V.	34
Formas accidentiales esse valere in subiecto, ut in vase, nihil illi conciliantes cap. VI.	35
Formam analogice dictam de genere substantia in materia esse posse velut in vase. cap. VII.	36
Formas substantiales assistentes in materia subdita contineri posse, velut in vase, illi nil tribuentes. cap. VIII.	37
Formam totius appellatam esse posse in sua materia, ut in vase, nil illi pra- stantem. cap. IX.	38
Formam substantialem informantem in materia esse valere, velut in vase, cui nihil tribuat. cap. X.	39
Rationalem animam, & intelligentiam in corpore contineri posse, ut in vase, ipsum non actuando. cap. XI.	40
Animam vegetalem, & sentientem contineri posse in corpore, ut in vase, ip- sum non vivificantes, ex rei natura demonstratur. cap. XII.	41
Formam, & animam, à qua ut ab efficiente uniuoco proxime generantur animantia sponte nascentia, praexistere in eorum materia, seu in cadaue- re, ut in vase, nihil ad eam conferendo, colligitur ex rei natura, & ex illu- stri loco Aristotelis. cap. XIII.	42

Vnde, qualis, & quando cadaueri, seu materiei communicetur anima, qua
est efficiens uniuocum proxime generans uiuentia sponte nascentia, in
eorum materia, velut in vase delitescens. cap. XIV. 48

Anima in corpore degens ut in vase, nil illi tribuens, colligitur ex traditis,
& ex Aristotele. cap. XV. 49

Peroratio. cap. XVI. 51

FORTVNII LICETI^I AD SVVM LIBRV M

De Anima subiecto corpori nihil tribuente,

Atque

De Seminis primaria efficientia, & vita.

P R Æ F A T I O

Scribendi occasionem aperiens.

Eritatis amor, cui a viro Philosopho semper esse litandum edocuit nos a Aristoteles, nunc me Bacchanalibus otijs hisce breuissimis ad horas aliquot defensionis mei dogmatis, quod ab Archiatro Catholici Regis accusatum & audio, & video, dicandas compellit. Quum enim superioribus h annis in opere De Spontaneo viuientium ortu, maximum principumque fundamentum omnium dicendorum de caussa effectrice proxima Spontaneæ generationis animantium iecissem, ac pluribus rationibus confirmassem, Formam in materia quandoque reperiri, nihil subiecto tribuentem; Animamque vegetalem ac sentientem in corpore diutius existere posse velut in vase, nihil ad ipsum conferentes, neque per se, neque per accidens: Nouissime tamē ab Amicis audiui, ac ipsemet etiam vidi placitum hoc meum falsitatis insimulari, ac veluti neruis Philosophiæ destitutum repudiari. Qua quidem accusatione perlecta, quum animaduerteterem in ea tum pleraque nobis adscribi, quæ nunquam in mentem, nedum sub stylo mihi venire; tum etiam illa contra meum dogma proponi, quæ nihil ipsum attingunt, at placitum longe diuersum, cui nusquam assensum dedi, sed potius in alijs meis operibus apertissime contradixi: propterea fideliter in hac dissertatione relatis, quæcumque meo theoremati videtur obijcere Clarissimus æuo nostro Sanctacrucius; illius viri placita nunc sigillatim ad examen reuocare, meamque sententiam rationibus ex Aristotelis doctrina, adeoque ex rei naturæ munitam, & veritati maxime consentaneam demonstrare decreui.

a 1. *Ethic.*
cap. 6.
2. *Meta.*
ta. 1. 3.

b 1618.

*Accusatio Sanctacrucij producitur, ex eius opusculo verbis
ipsissimis huc translata. Cap. I.*

I Nclytus Antonius Ponce Sanctacrucius, olim primarius Vallisoleranus, nunc autem a Cubiculo Philippi Quarti Regis Hispaniarum &

A

Indi-

Indiarum, & Protomedicus generalis, in opusculo suo, cui titulum fecit, *De Hippocratica Philosophia, sive De his quæ physice scribuntur in Hippocrat.* (quod vere cōmentarius est libri primi de Diata) dum Thomæ Fieni sententiam de Formatione Fetus exagitat; meum theorema, quod opinioni a pag. 67. Fienicæ suffragari suspicatur, in fine suæ primæ a Digressionis destruere conatur his verbis.

SANCTACRUCIVS. Sed postquam docuerimus, Animam rationalem non fabricare suam materiam, neque antecedere; exhibit statim Fortunius Licetus, dicens bene posse aliquam formam esse in materia nil illi tribuentem (eritque ibi forma respiciens quo pacto omnia suo placito disponantur, solidentur fundamenta, erigantur parietes, aperiantur fenestræ, vacuitates peruiæ fiant, spatia spiritui dilatentur) sufficereq; ut ipsa famulas virtutes contempletur assistens, ut neque errent, neque desistant ab opere; hoc enim solet efficere princeps assistens sola præsentia. Sed omnia sunt falsa, & sine neruis Philosophiæ; quia sine particulari miraculo non potest fieri, ut anima, aut aliqua forma naturalis assistat, non tribuens materiæ suum actum formalem: Quæ omnia inferius magis clarescent.

Inferius autem nihil aliud efficit vir doctissimus, nisi quod contra Fienum ostendere conatur tum b semen continere actiua principia parentum, ut eorum instrumentum: tum, c Non esse possibile animam rationalem, aut formatricem efficere similitudinem natorum ad parentes, inspiciendo simulacra seminis: tum, d organizationem præcedere animæ rationali: tum, e vnamquamque speciem formarum substantialium determinare sibi figuram, & conformationem peculiarem; viuientiaque per se, & proprie exposcere organizationem: tum, f animam rationalem, tamquam perfectissimam, & omnibus eleuatorem, determinare per se perfectiorem organizationem in ipsa materia: tum, g impossibile esse per naturam, quod anima rationalis ante debitam organizationem vniatur corpori: tum, h organizationem sic esse præuiam dispositionem ad animam, ut non ad animæ operationes solum sit necessaria, sed etiam ad ipsam essentiam animæ continendam, prout dicit actum primum vitæ: tum demum, i Hippocratis contextum reliquum suæ commentatione satis explicari; in qua contra varios Autores disputationem iniens, ad conuellendum tamen dogma nostrum de anima subiecto corpori nil tribuente non redit vnquam,

Respondetur censura Sanctacruciana, singulis particulis suæ primæ digressionis diligenter excussis. Cap. 11.

HÆc quidem, non tam meo dogmati de anima subiecto corpori nil tribuente, quam opinioni Fienicæ de tridui fatus animatione, quæ meo placito fulciri posse videbatur, quum obiecisset Regius Medicus; Accusationem hanc Sanctacrucianam videns ante me doctissimus Fienus (ut ad me a nuperrime Patavium perscripsit Io: Augustinus Balbanus Genuens, medicus egregius, veteris amicitia vinculo mihi coniunctissimus; nam opusculum Fieni videre mihi non licuit) breuiter pro se respon-

se respondens, causam meam suo patrocinio fouere detrectans, paucissimis hisce verbis obiectioni se satisfacisse retur, inquiens (Balbani relatu) in Apologia b nuper edita Louanij,

b Anni
1629.

- FIENVS. Licet causam non sustineo; verum interim est, formam possesse esse in materia, nihil ei tribuentem; esse enim præcedit operationem; mox tamen vt introducta est, incipit operari, nec vacat, neque vnquam assistit, sed informat.

LICETVS. Quæ dogmata quia non conferunt ad defensionem sententiae nostræ, quæ longe diuersa est a Fieni placito; propterea præstat, oportetque nosmet ipsos nostram causam tueri, Sanctacrucianam censuram ad trutinam reuocantes, singulis eius particulis examinatis. Ait ergo

- SANCTACRVCIVS. Sed postquam docuerimus.

LICETVS. Etsi me sciendi cupidissimum, ac Philosophorum minimum, Sanctacrucius Medicus Regius, & Primarius Vallisoletanus, plurima docere valeat; quicumque tamen sua cogitata studiosis in litteraria Republica Typographo præcone promulgat; is ea cunctis disciplinarum alumni inuulgat, inter quos vt plurimi sunt eiusdem argumenti, pariter ac ipse, gnari; sic nonnullos etiam seipso doctiores existimare supponereque debet scriptor quilibet opinionem suam publici iuris efficiens: quare propria dogmata probare sine iactantia potest; ea se profiteri docere, sine quapiam superbiæ, forsantque & arrogantiae nota non potest: Si enim Aristoteles ipse, qui communi doctorum consensu Magister sapientum salutatur, etsi foret in Atheniensi Lyceo, Peripatoque primarius, & Alexandri Magni, totius fere orbis æuo suo cogniti Monarchæ, Medicus & Præceptor, nunquam in operibus ab se vulgatis asseruit se docere; sed philosophica modestia semper vtens, a magistrali verbo docendi nunquam non sibi cauens, placita sua manifestare, confirmareue, idque tentare frequentissime confitetur; quomodo nunc audeat Antonius Ponce Sanctacrucius, etsi dudum primarius Vallisoletanus, & modo Catholici Regis Hispaniarum & Indiarum a cubiculo, & Protomedicus generalis, asserere profiterique se docere spectatissimum Fienum, cum quo disputat, & alios viros alta sapientia conspicuos, quibus proponens hanc suam disputationem, constituit eos iudices controuersiarum, quam cum Fieno, & mecum agitat? hos certe non potest edocere, sed reuereri debet Agonothetas in litterario certamine.

- SANCTACRVCIVS. Animam rationalem non fabricare suam materiam.

LICETVS. Quum ego pridem in opere c De ortu Animæ humanæ ad- notassem, a Marfilio Ficino in argumento Timæi Platonici sancium fuisse, se, Priusquam aduultum sit corpus, animam totam in fabrica illius occupari; & multo prius a Themistio d determinatum, Igitur & animas in suum aliquod ac proprium corpus (si suum anima instrumentum est corpus) diuertere oportebit: Dixi diuertere, immo non diuertere, sed fabricatur architectaturque conueniens sibi accommodatumque instrumentum, deformat ipsa sibi & preparat domicilium non deformatum ante et preparatum, demum subit: non enim quemadmodum cithara dedolatur prius et conditur, tum demum adhibetur ad Musicam; ita et corpus ornatur ante instruiturque, mox anima sumendum of-

c lib. 2.
cap. 5.
d 1. de an.
cap. 22.

4 *Fort. Lic. de Anima nil impertiente corpori, &*

fertur: Quale igitur singulis animis corpus instrumentumque conueniret, quæ ratione anima illud sibi confingeret, neglectum a Timæo penitus & retro habitum videtur: statim adieci, Animaduertendum e esse, hæc non nisi de irrationali animæ parte verificari; quum ipsa mens deforis adueniat corpori iam plane organizato: Sententiam eandem professus deinde fui latius
cap. 25. in libello De f perfecta constitutione hominis in vtero: Quare propositam thesim non potest imponere mihi vir eximius.

„ SANCTACRUCIVS. Neque antecedere.

g in Pha-
done, et
alibi.
h 1. de an.
t. 82.
i 1. de an.
t. 65.
k 2. de
gen. an.
cap. 3.
Lib. 2.
cap. 62.
63. 64.
et passim.
m Lib. 1.
cap. 54.
n 7. Phys.
t. 20.
 LICETVS. Animam rationalem præfuisse ab æterno, priusquam fatui corporique copularetur in vtero, non solum Platonis, g verum etiam Aristotelis opinio fuit, asseuerantis humanum intellectum esse antiquissimum, h nonnasci, i sed forinsecus aduenire k præexistentem: Quam Aristotelis assertionem vt latius ad mentem ipsius explicauimus in Opere De Immortalitate l Animorum; ita non recepimus, a plane reiecimus in libro De Ortu m animæ humanæ, Magistro hac in re non subscribentes; in cuius verba nunquam iurauimus; quare tale dogma nobis obijcere adscribereue non debebat vir egregius.

„ SANCTACRUCIVS. Exhibet statim Fortunius Licetus.

cap. 3.
Lib. 2.
cap. 62.
63. 64.
et passim.
m Lib. 1.
cap. 54.
n 7. Phys.
t. 20.
 LICETVS. Non exiuissem vnquam ad ea vel confirmanda, vel infirmanda, quæ nihil ad me pertinere videbantur; ast sedens n in orio meorum contemplationum, quiescensque, libenter audiuissem controuersiam primariorum ætatis nostræ medicorum de vi formatrice fætus, dispositioneque corporis ad animum Philosophico-Medicam: sed prouocatus a Sanctacrucio, sine vlla necessitate meum placitum accusante, cogor exire veluti raptus tractusque in ius literarium ante Sapientum tribunal ad meam causam defendendam; quam Fienus, etsi veram agnouerit, iustamque confessus fuerit, sustinere tamen ac patrocinari recusauit.

„ SANCTACRUCIVS. Dicens, bene posse aliquam formam esse in materia, nil illi tribuentem.

o Lib. 2.
sa. 28. &
sq. v. 3.
ad 40.
 LICETVS. Dicens? immo vero probans, atque demonstrans cum ex Aristotele, tum ex rei natura triginta plus minus argumentis in Volumine o De Spontaneo Viuentium ortu exaratis; quæ nescio cur hic diffimulet vir insignis. Aliquam formam? cur non omnem? late siquidem confirmaui, formam penitus omnem, accidentalem scilicet, substantialem, analogice dictam, proprie sumptam, assistentem, informantem, totius appellatam, partis agnominatam, inanimatam, animam vegetalem, sensutricem, & quoquo pacto etiam rationalem, sigillatim existere posse quandoque in materia velut in vase, cui nihil omnino tribuat: Sed quomodo meum hoc theorema faueat opinioni Fienicæ de vi formatrice fætus; & quomodo suffragaturus Fieni sententiæ, a Sanctacrucio impugnata, tertius exire debeam in arenam philosophicam, ego quidem non video; quamuis id apertissimum supponat vir oculus.

„ SANCTACRUCIVS. (Eritque ibi forma respiciens quo pacto omnia suo placito disponantur, solidentur fundamenta, erigantur parietes, aperiantur fenestræ, vacuitates peruicæ fiant, spatia spiritui dilatentur)

De seminis primaria efficientia, & vita.

LICETVS. Hæc intra parenthesis conclusa dogmata videtur vir doctus deducere velle ex nostra positione, quam ex horum falsitate falsam arguere contendit: sed vt plane falsum est, Animam existentem in materia, cui nihil tribuat, ibi existere respicientem quo pacto cuncta suo placito disponantur, & partes omnes animantis efformentur; ita longe abest a vero, ex meæ thesi Sanctacrucium hæc posse colligere: quod intimius rei naturam consideranti manifestum fieri poterit; nam in primis loquitur hic Regius Archiater de formatione membrorum fetus; proindeque considerat animam in materia organizandi viuentis; & eo tempore, quo fit huiusmodi formatio partium, & organizatio: ceterum nos animam in materia formandi viuentis, vt in vase, nihil illi tribuentem diximus esse, non quidem post actum conceptionis, vbi a generante per *p* primam mutationem materia susceperit animam ceu actum primum, & nondum ab anima suscepta sibi comparauerit vllas operationes (quod supra videtur fecisse Fienus) quia tunc dici non potest anima esse in materia, cui nihil tribuat; nam illi semetipsam exhibet in actum primum, & in formam essentialem; ac omnino corpori vitam substantialem confert; quam *q* Aristoteles definit esse 7° viuentibus esse, præcedens omnem operationem: sed asseruimus, in materia, ex qua possunt oriri viuentia sponte nascentia, præexistere animam quandoque vegetalem, quandoque sentientem etiam, vt in vase, nil prorsus illi materiei conciliantem, non actum secundum, nec actum primum; quia talis materia non habet dispositiones ad vllum eorum actuum; quos non fieri nisi in patiente disposito, didiceramus olim ab *r* Aristotele: vbi vero contigerit quomodocumque materiam istam sortiri dispositiones ad tales actus necessarias; tunc anima illa, prius in ea velut in vase delitescens, sese ipsi communicat in formam essentialem, seque illi materiei exhibet in actum primum; a quo postea materies eadem animata & viuificata nanciscitur operationes vitæ, inter quas prima est organizatio perfecta, & partium omnium conformatio; vt *s* infra demonstrabimus: Quare non bene colligit ex nostra positione vir acutus, animam respicere quomodo formentur organa corporis, si præexistat in materia, cui nihil tribuat; quum tunc nulla corporis organa formentur. Deinde vero formatio partium viuentis est operatio proueniens ab *t* anima, & omnino actus secundus defluens a primo, sicut & *u* speculari; quod præclaris verbis asseuerauit Aristoteles; cui tum membra corporis, quæ futura sunt animæ *x* organa ad perfectiores vitæ functiones obeundas, formantur ac fiunt ab eo principio, quod non est extra semen, sed in genitura ex semine insitum agit, idque aut pars aliqua animæ, nimirum vegetalis in animalibus, & sentiens; aut anima, scilicet vegetalis in plantis, vbi hæc sola est integra stirpis anima; aut habens animam est; nempe spirituosa seminis substantia; cuius participatione semina omnia *y* fecunda redduntur: tum, *z* semen tale est, motumque habet, ex principio tale vt motu peracto pars existat quaque, eademque sit animata; non enim est facies nisi animam habeat, neque caro; sed corrupta æquinoce dicitur facies, aut caro; perinde quasi lapidea, aut lignea facta sit: simul autem partes

p 2. de an.
t. 59.

q 2. de an.
t. 37.

r 2. de an.
t. 24. &
26

s cap. 3. &
seqq.

t 2. de
gen. an.
cap. 1.

u 2. de an.
t. 25.

x 2. de an.
t. 6.

y 2. de
gen. an.
cap. 3.

z 2. de
gen. an.
cap. 1.

partes similares, & instrumentales, siue officiales efficiuntur: quia scilicet, quum partes instrumentales consistunt ex vnione similarium, & aliquæ sint etiam similares; nam carnis quoque aliquod officium est, vt mox ait Aristoteles; statim ac similares partes factæ sunt, eodem temporis momento factæ sunt etiam instrumentales; etsi naturæ ordine prius fiant similares, deinde dis-

- a 1. Post. t. 3. similares: sic enim a Aristoteles conclusionem in ratiocinio statuit simul cognosci cum minore præmissa; quam certum est ordine naturæ præire conclusioni, cuius est b causa: ac vt demus disputationi, productionem
- b 1. Post. t. 9. II. partium similarium esse quid ab organizatione distinctum; dissimilarium tamen, quæ organicæ sunt, & ipsamet organa, constitutionem nihil aliud esse quam organizationem, certissimum est: Si ergo partium similarium, quæ per animam in esse constituuntur, ac proprie sunt viuentes, & animam habent sui actum primum, procreatio præcedit constitutioni organica- rum; nam carnis & ossis generatio natura præcedit manus & faciei productionem; quum carnis, & ossis, & aliæ cuiusque partis similis generatio fiat ab actu primo; & post actum primum animæ, cuius est operatio; & actus secundus: profecto multo magis organicarum partium viuentis constitutio, adeoque perfectior organizatio fuerit actus secundus animæ, primum supponens, a quo velut a sui causâ effectrice dependeat. Nos ergo dicentes, in materia sponte nascentium animantium præesse animam velut in vase, nil adhuc illi materiæ tribuentem; cui materiæ postea quomodocumque, seu cito, seu sero, per congruum caloris gradum ab externo quopiam efficiente demum apparatus, se se talis anima communicatura est in actum primum, ac posterius editura suos actus secundos, illos inceptura ab actu organizationis; nos inquam talia dicentes in positione nostra, quomodo deducet vnquam Sanctacruceus ad asserendum, animam in ea materia, cui nihil tribuit, respicere actum organizationis? ane putat vir doctus, animam respicere posse formationem partium ante quam hæc operatio fiat? aut existimat hoc e meo dogmate posse deduci? nihil magis a vero abesse potest. Deinceps formatio membrorum, ac partium viuentis, quæ perfecta organizatio dicitur, est propria functio vegetantis animæ; ad quam proprie refertur ab Aristotele generatio sobolis; cui hæc famulatur, vel etiam associatur, vt complementum; quo nomine semina plantarum, & animalium quæ dicuntur mortalia viuientia d imperfecta, & mort. quia non sunt plene organizata: Vegetalis autem anima carens omni facultate cognitrice, nihil omnino respicere potest: itaque vir catus ex nostro dogmate, quo sancimus in materia plantæ sponte gignendæ præexistere vegetalem animam velut in vase, nihil illi materiæ tribuentem, colligere non potest nos confiteri coactos eam animam ibi præesse respicientem quo pacto omnia suo placito disponantur; nam asseruimus eam ibi esse nihil omnino efficientem, vt in vase ac loco, ex necessitate materiæ. Similiter anima sensitrix, etsi facultate cognitrice polleat, non omnia tamen cognoscit quæcumque peragit in corpore; nam & dum conceptus partes efformat, hanc operationem, quam cum anima vegetali promouet, sine cognitione perficit: Si ergo matris anima (si quid cooperatur ani-

mae puelli, cuius corpus organizatur) hanc functionem absque cognitione obit in vtero ; quanto magis nos asserentes in materia sponte generandi animalis præexistisse vegetalem ac sensuricem animam vt in vase, nil illi tribuentem, eripimus ansam viro præcelso deducendi ex hoc nostro dogmate, quod talis anima ibi erit forma respiciens quo pacto omnia suo placito disponantur ? Immo vero nec rationalis anima, quicquid insubdita sibi materia vel ipsa vel alia efficientia præstant, agnoscit necessario, licet maxima polleat facultate cognitrice ; siquidem intellectus humanus omnia e cognoscit, omniaque potest intelligere ; nam intellectrix anima non percipit quomodo visio fiat in corpore sibi subiacente, an emissis radijs ab oculis, vt opinatur f Plato ; an admissis intra oculos visibilium speciebus, vt censet g Aristoteles : nec agnoscit, an vegetalis anima semper nutriat indefinenter, an aliquando functionem hanc intermittat ; & fatui in vtero degenti post omnium partium conformationem h postremum copulata rationalis anima non agnoscit quid in eo fiat toto graviditatis tempore : Quomodo nunc vir acutus ex mea positione, qua decreui formam, ac vegetalem, & sensualem animam viuientis ortu spontaneo generandi, præexistere ante illius ortum in materia velut in vase, nihil ipsi tribuentem, deducere posse sperat, me debere confiteri talem formam ibi esse respicientem quomodo singulae partes eius animalis efformentur, & omnia suo placito disponantur ? Amplius non bene colligit ex meo placito vir præstans, formam, quæ in materia viuientis ortu spontaneo gignendi reperitur, nihil ei materiae tribuens, ibi esse respicientem quomodo omnia suo placito disponantur ; tum quia vegetalis anima non agit ad arbitrium, nec quicquam molitur ad sui placitum ; quoniam est agens mere naturale, citra cognitionem, quæ necessaria prorsus est omni agenti arbitrario : tum quia partium corporis viuientis conformatio, siue organizatio, a quocumque agente fiat, ab eo non editur, quod operetur ad nutum, & placitum suum ; sed est functio, quæ sequitur puram naturalis agentis, non cognitionem, sed cognationem, ac similitudinem, procul ab omni cognitione, nudamque materiae dispositionem ; non autem arbitrium, ac votum, nutumque animæ nihil materiae subiacenti tribuere constituta : Nec ex mea positione deducet vnquam vir doctus me debere in materia organizandi viuientis animam ponere, quæ respiciat quomodo omnia suo placito disponantur : licet animalium organizatio fiat a vi formatrice, quæ dici potest metaphorice cognoscens, aut etiam materialiter ; vt i Auerroi, & plerisque sapientibus dicuntur Principia statui ab Aristotele nora naturæ formaliter non cognoscendi : quod nos etiam volumus alibi, dum functionem organizationis animalium concessimus animæ cognitrici, sed sine cognitione tale munus obeunti.

.. SANCTACRVGIS. Solidentur fundamenta, &c.

LICETVS. Vir excelsus hic ordinem conformationis partium viuientis insinuans per analogiam ad fabricam ædificij, seu domus, organizationem & formationem membrorum miris modis perturbat ; & id e nostro placito nos collegisse supponit, quod nos ex eo deducere nec volumus, nec potui-

mus

e 3. de an.

t. 4. 18.

f In Ti-

mao.

g 2. de an.

t. 73. 121.

3. de an.

t. 31.

De sen. &

sens. cap.

1. & 2.

h 2. de

gen. an.

cap. 3.

i 1. Phys.

t. 2.

mus vnquam. Quæ fundamenta, quæio, solidantur in humana fabrica? si ea dixerimus esse partes principes, Cor, Cerebrum, Hepar, ac testes; iam his non attribuemus præ ceteris membris omnibus priuilegium soliditatis; tum quia Cerebrum, & iecur mollissimam obtinent substantiam; tum quia Corde, ac testibus longe solidiora sunt ossa, cartilagines, & ligamenta. Sin
k 5. disqui. autem cum doctissimo præceptore nostro *k* Costæo dicere maluerimus fun-
Physiol. damenta humanæ fabricæ partes esse spermaticas & albas, quæ primæ om-
 nium gignantur, ceu principales; deinde his attrexantur accessoria rubræ partes ex materno sanguine materiam habentes; profecto nec harum om-
 nium propria conditio soliditate notatur; tum quia Cerebrum pars alba, & spermatica mollissimam obtinet substantiam; tum quia nerui plerique sensibus dicati molliores sunt dura cordis, renum, ac præputij carne.

” SANCTACRUCIVS. Erigantur parietes.

LICETVS. Quæ partes, obsecro, in humani corporis fabrica struenda erigi debent, vt parietes in constructione domus eriguntur? difficile sane non minus erit fingere Sanctacrucio quam partem corporis humani æmulentur parietes in domo, si detur illi facultas etiam fingendi; ac / Aristoteles olim dixit, difficile esse vel fingere, quam partem corporis dereterminatam contineat intellectus, vt visus oculum continere dicitur. Sed & quomodo coget nos vir amplissimus ex nostra positione talem ordinem conformationis colligere, vt in organizatione primum aliquæ partes ceu fundamenta solidentur, super illas aliæ veluti parietes dein erigantur? nonne possumus nos, ponentes animam viuientis ortu spontaneo gignendi præextitisse in materia, velut in vase, nil illi tribuentem; dicere, post eiusdem materiæ dispositionem ab externo calore, animam eandem se se illi exhibere in actum primum; ac mox eam materiam organizare, formareque partes omnes animantis tum longe aliter ac ab ædificatore domus efficitur; proindeque in ea nihil esse, quod fundamentorum, aut parietum, aut etiam fenestrarum rationem habeat? tum etiam partes omnes ab eadem anima simul efformari; quod ipsimet *m* Sanctacrucio placuit, & *n* Aristoteles innuere videtur, vbi statuit simul effici partes similes, & instrumentales, & officiales? licet multo secus ac Regius hic Medicus, Aristoteles ibi coæuam omnium partium formationem ponat; tunc enim loquitur Philosophus de partibus similaribus in comparatione ad eas instrumentales, quæ ex illis in peculiari membro constituuntur; simul enim fiunt similes partes manus, & tota manus, quæ ex illis ortis immediate resultat; vt ex præmissis in syllogismo conclusio; quam simul cum minori cognosci o Magister asseruit: ceterum contra Sanctacrucium apertissime *p* Cor ante partes alias omnes oriri decernit Aristoteles, ac absolute non omnes partes simul fieri, sed vnâ partem instrumentalem ante aliam gigni scribit constare certo experimento facto ab his, qui varios abortus obseruauerunt; quibus ultro quidem nos assentimus; ast hæc attulimus vt ostenderemus, ex nostra thesi non posse deduci, quod se deducere putat vir eximius. Sed non
q Pag. 99. ne sibi contradicit aperte doctor iste primarius, qui modo *q* partes omnes
r Pag. 83. fieri simul, modo *r* non omnes fieri simul confitetur? nec viro subtili prodest resu-

m Com.

r. 44.

n 2. de

gen. an.

cap. 1.

o 1. Post.

r. 3.

p 2. de

gen. an.

cap. 1.

dest refugium illud suum ad distinctionem partium integrantium, & non integrantium; quarum illas simul omnes fieri statuit, has vero posterius: tum quia male barbani inter partes hominis collocat, quæ fuliginosum est excrementum vita carens; tum quia dentes perperam eijcit e numero partium ad integritatem hominis attinentium; quum certo constet hominem edentulum non esse hominem integrum ac perfectum, sed ea parte mutilatum, quæ necessaria ducitur ad humanas actiones rite obeundas: tum quia semen prolificum non bene similiter excludit a numero partium integrantium viuentia perfecta; nam Aristoteles, qui s definiuit Perfectum dici extra quod non est vllam accipere particulam magnitudinis naturalis; totumque ac omne, quod a perfecto re t nō distinguitur, esse cuius u nulla pars eorum abest, ex quibus totum natura dicitur; viuentia semine prolifico non prædita, statuit esse x imperfecta, & mutilata.

• SANCTACRVCIVS. Aperiantur fenestæ.

LICETVS. Noui fenestris non inepte comparari sensuum instrumenta, & speciatim oculos; intra quos ait y Aristoteles recipi visibilia simulacra in animam; extra quos inquit z Plato exire spiritus, seu radios visorios ad obiecta; quum a Galenus, obseruatu b Laurentij, Platonicos cū Peripateticis conciliaturus, in actione visionis oculos asserat esse tum intra quos recipiuntur obiectorum simulacra, tum extra quos ad visibilia spiritus visuales egrediantur: sed noui etiā longe aliud esse fenestras fieri, & fenestras ingredienti, vel egredienti rei aperiri; fiunt quidē oculorum fenestæ a facultate formatrice in fætu, sed in eo clausæ penitus efficiuntur; nec aperiuntur nisi multo post, orto iam animali, ab obiectis visibilibus: fiunt etiam in fætu a virtute formatrice reliquorum sensuum organa veluti fenestæ, sed clausæ consimiliter efficiuntur, multo post aperiendæ pariter ab c externis obiectis, instrumenta sensuum pulsaturis, & torpentem facultatem cognitricem de otio ad negotium, de actu primo ad secundum excitaturis; vt ostendit Aristoteles; cui puellus in vtero sensibus d non vtens, & fere semper e dormiens, fenestras sensuum clausas habet; nam somnus definitur f otium sensuum, g vinculumque ac immobilitas quædam animæ sensitricis, apud Aristotelem: Quocirca falso vir ornatissimus hic supponit a formatrice fenestras aperiri, & tale quid e nostra positione deduci.

• SANCTACRVCIVS. Vacuitates peruiæ fiant.

LICETVS. Vacuitatibus in origine frustra tribuitur epitheton peruij; vacuitates etenim dum fiunt, necessario peruiæ fiunt; quia vbi peruiæ non sint, tunc obstructæ sunt; obstructione vero non laborant Medicis nisi partes viuentes, ac iam factæ; siquidem quod fit, non b dum est Aristoteli; quod vero nondum est, obstructum esse nequit; quare nec peruium fieri. Ceterum qua Logica vi deduci queat hoc assertum e meo placito de formis & animabus in materia vt in vase ac loco delitescentibus, ac nihil ei prorsus impertinentibus, videant sapientes.

• SANCTACRVCIVS. Spatia spiritui dilatentur.

LICETVS. Neque me coget vnquam vlla violentia Logica ad hoc dogma colligendum ex mea positione; neque theorematibus huius constructio

B

sapit

f 5. Me-
ta. l. 2. 1.t 3. Phys.
l. 63. 64.1. Cæl.
l. 2.u 3. Phys.
l. 63. 64.5. Me-
ta. l. 31.x 2. de an.
l. 34.y 2. de an.
l. 73. 121z In Ti-
mao.a 7. de pla-
cit. c. 4. 5.

et 7.

10. de vssu
part.de oculis
ca. 6.1. pro-
gnost.

com. 23.

b Quæst.
16. ana-
tom. de
visione.c 2. de an.
l. 59. 60.d 7. Phys.
l. 20.e 5. de gen.
an. c. 1.f 1. Ethic.
cap. 13.g De som-
et vig.

c. 1.

h 2. Me-
ta. l. 7.5. de gen.
an. c. 1.

sapit Hippocraticam sapientiam; quam tractare docereque profitetur in hoc opere suo primarius Vallisoletanus: quomodo enim formatrix facultas in organizationis actu dilatet spatia spiritui? Spiritus Hippocrati ex proprietate naturæ, quæ contradistinguuntur non solum a partibus solidis, quæ Continentes appellantur; sed etiam ab humoribus, qui Contenti cognominantur, aptissime nuncupantur; impetum facientes, Diuino seni adstipulante k Galeno; l cui, & Medicis omnibus agnoscuntur substantia tenuissima: Quare spiritus tenuitate sua, & impetu suo sibi et ipsis spatia dilatare possunt; nec indigent vlla re alia sibi vias aperiente. Quinimmo spiritus instrumenta sunt cum aliarum omnium animæ facultatum, tum speciatim virtutis formatricis, vt innuit m Aristoteles, asserens in semine omnium inesse spiritum & calorem, qui facit vt secunda sint semina; quæ fecunditas maxime nititur vi formatrice ac organizatrice, feminibus insidente: quamobrem spiritus ipse formatrici deseruiens instrumentum, seu formatrici subditum corpus organicum, dilatat impetum faciens omnia spatia ceteris egentibus dilatato spatio; nec spiritui quid aliud spatia dilat. Sed & quomodo Protomedicus generalis absolute supponit spiritum egere dilatato spatio? non ne nouit a n Galeno passim animales spiritus a cerebro per neruorum seu cæcos, seu porius nullos meatus, ad instar luminis per non porosam aeris, aquæ, addo per imperuiam vitri substantiam, deriuari ad motum & sensum singulis particulis, etiam extremis impertiendum? Alimento, & excremento, siue humoribus, dilatat spatia vis formatricis gulam, venas, intestina, stomachum, vesicam, arterias, & alias huiusmodi cauitates, corpulentæ substantiæ recipiendæ necessario dilatandas; non autem spiritui; cuius tenuissima substantia per omnia penetrat, non indiga spatijs, saltem dilatatis non indiga spatijs. Quæcûq; igitur in hac sua parenthesi conclusit vir clarissimus, cogunt nos illi reddere voces suas, procul a vitio Petroniano, ac in eum retorquere, quod eius dicta omnia sunt falsa, & sine neruis Philosophia, ac sine succo sanguineue Medicinæ; cuius tamen Artis primarius fuit Vallisoleti professor.

o SANCTACRUCIVS. Sufficereque, vt ipsa famulas virtutes contempletur assistens, &c.

LICETVS. Hæc ab inclyto viro, suam extra parentthesim posita, veluti mea dicta referuntur. Noueram ego quidem Hispanienses vt plurimum esse viros oculatos; at vero quempiam adeo visus acie pollere, vt etiam quæ a me scripta non essent vllibi, posset in meis libris legere, nunquam putaueram; quod in proposito citra o Polybianâ & † Hiphicrateam redargutionem dicere me posse reor. De acutissimo Sanctacrucio fortasse nil mirum, qui supra p Lynces omnes etiam non entia perspicit, non solum in meis operibus, verum etiam in hoc libello primo De Ratione victus ab Hippocrate conscripto, cui dicauit ipse suos istos commentarios, insignitos titulo, De Hippocratica Philosophia, siue de his quæ physice scribuntur in Hippocrate: quasi Philosophiam omnem, quæ passim sparsa legitur in omnibus alijs libris Hippocratis, conclusam viderit in hoc vno libello vir eximius: Qui sane debuisset, potuissetque melius doctum Vallesium, a quo suæ commentationis

rationis inscriptionem mutuatus est, imitari; qui librum singularem *De ijs*
qua scripta sunt physice in libris sacris, sine de sacra Philosophia inscribens, in
 eo non vnicum sacrae scripturae libellum sibi desumit explicandum; sed ex
 vniuersa scriptura sacra decerpens omnes theses physiologicas, eas in vnum
 volumen conegessit explanandas; nec in sola Genesi vidit, quae in libris Re-
 gum, Iob, Prophetarum, & alijs habentur physice scripta. Sed fortassis haec
 est vna pars Hippocraticae Philosophiae, licet inscriptio libri totam vocet
 Hippocraticam Philosophiam, seu illa quae physice scribuntur in Hippo-
 cratem. Sed, obsecro, vir doctus ad hoc suum volumen versandam non se-
 mel vocans eruditos, qua eruditione dicit Hippocraticam Philosophiam
 esse illa quae physice scribuntur in Hippocrate, vel in Hippocratem? an illa
 eadem, qua scribit in hoc opere, *Mista exposcere per se diuersitatem aliquam*
partium, quae est quasi quaedam q fors analoga organizationis inculca, et occulta? q pag. 85.
 Sed praeter eruditionem, quae fortis vocabulum pro specie ac differentia
 non tolerat, in hoc theoremate requirit Aristoteles veritatem; qui defi-
 niens animam esse actum primum corporis naturalis & organici, mista in-
 nimata nullam habere profiteatur organizationem, nec occultam, nec incul-
 tam, quam s semini tribuit; quia censuit ipsum esse viuens & imperfectum.
 Sed quicquid sit de hoc, si haec in Cardani subtilitatibus animaduertisset
 Saliger, ab eo in verbis offensum se clamaret, quum sortem pro specie ac
 differentia; & quae scribuntur in Hippocrate, pro ijs quae scribuntur ab
 Hippocrate legere cogeretur: nam ita scribere barbaro cuiquam fortasse
 licuerit ad barbaros; non lectissimo primarioque doctori ad eruditos. Ce-
 terum ad pensum huius loci redeamus. Falso cerre mihi vir solers attri-
 buit, quae nunquam dixi, nimirum, Formae in materia, cui nihil tribuit, exi-
 stenti, *sufficere ut ipsa famulas virtutes contempletur assistens*: Qui enim lon-
 giore tractatu dudum in opere *De Intellectu* Agente probauimus animae
 facultates ac virtutes operatrices non esse ab animae substantia realiter di-
 stinctas, adeoque non esse animae instrumenta; quomodo virtutes illas ani-
 mae famulas vnquam asserere potui? nihil enim sibi metipsum famulari scio;
 & idem sibi metipsum de seruire ut instrumentum agenti principali nunquam
 ignorau: quare falso mihi non debuit adscribere tale placitum vir corda-
 tus. Qui pariter pono formam esse in materia, cui nihil tribuit; quomodo
 dico formam illam assistentem contemplari virtutes famulas? forma siqui-
 dem assistens semetipsam in formam tribuit materiae, cui assistit; eamque
 regit, ac moderatur: an Dux exercitui nihil tribuit, cui assistit? an Princeps
 regno, siue subdito sibi populo nihil tribuit, cui assistit? an etiam Deus assi-
 stens Vniuerso, nihil tribuit mundo, cui assistit? multum sane tribuit, x
 Aristotelis obseruatione; qui constituit bonum exercitus, Ciuitatis, & Vni-
 uersi esse Ducem praecipue, Principem, atque Deum. Ego etiam, qui y sa-
 pissime statui formam in materia, cui nihil tribuit, neque per se, neque per
 accidens, in ea esse velut in loco & vase; quomodo dixi eam illi materiae as-
 sistere, aut famulis virtutibus, quas contempletur? Immo vero satis aper-
 te scripsi, formam in materia sponte gignendorum animantium praexi-
 stentem ut in vase, nihil illi, nec per se, nec per accidens, tribuentem, tunc

2. de an.
 t. 6. 7.
 2. de an.
 t. 10.
 2. de gen.
 an. 6. 3.
 De vit.
 & mor.
 cap. 14.

Lib. 2.
 cap. 26.
 et 27.

x 12. Me-
 ta. t. 52.
 et seqq.
 y 2. De
 sp. v. m.
 ort. cap.
 28. et seq.

nec illi assistere, nec illam informare: Quæ loca si vir eximius non dissimulasset, ea placita mihi nunquam imposuisset, quæ semper a mente mea abfuerunt.

” SANCTACRVCIVS. Contempletur assistens vt neque errent, neque desistant ab opere.

LICETVS. Anima in corpore contemplationem promouens, etiam si corpore non vtatur vlla ratione ad contemplationis actum obeundum; ob intimam tamen ac substantialem coniunctionem eius cum corpore, suæ functionis perfectionem corpori quoquo pacto communicat; & vicissim, vbi contemplatio fuerit intēssior & diuturnior; anima circa valde intelligibile diu & vehementer occupata, non ita vacans gubernando corpori, reddit homines immodice contemplatiuos valetudinarios, adeoque corpori labem, ac detrimentum affert; quæ moderata contemplatione reddens homines sapientes, etiam corpus, quod est hominis altera pars essentialis, vt cumque perficit: Sic igitur anima dum in corpore degens contemplatur, necessario tribuit corpori quampiam vel perfectionem, vel imperfectionem; perfectionem quidem, reddens hominem totum ex anima & corpore constitutum perfectiorem ignaris hominibus, quorum anima non vacat contemplationibus; imperfectionem vero, reddens homines nimio studio valetudinarios. His ita se habentibus, quum ego posuerim, animam viuientium sponte nascentium in materia illorum præexistere, nihil illi penitus tribuentem; iam non asserui eam contemplari. Deinde vero qui dixi formam & animam præexistere velut in vase in materia viuientium sponte gignendorum, nihil ei materiæ prorsus tribuentem, nec per se, nec per accidens; aperte constitui formam illam eo tempore feriari ab omni mutare, ac penitus oriri; nec per se immediate, nec per famulas virtutes vllas quicquam operari; nam anima, quæ per famulas virtutes suas assidue format organa corporis, & eas operantes contemplatur ne in operando errent, neue desistant ab opere; illa sane non nihil tribuit materiæ, in qua diatur inesse, quæque famulis illis virtutibus dicitur organizari; sed plurimum ei materiæ tribuit; quia magis eam materiam agit quam famulæ virtutes; etenim & Architectonicus magis operatur, assistens operarijs ne errent, neue desistant ab opere, quam operarij famuli manibus laborantes; vt colligitur ex Aristotele: Cui etiam Primus motor Deus, assistens cunctis secundis motoribus ne errent, neue desistant ab opere, a magis mouere dicitur, quam secundi motores. An non videt oculatus Hispanus, animam, per virtutes famulas organizantem corpusculum fatus, & assistentem contemplantemq; famulas virtutes, organa fabricantes in embrio, ne errent, neue desistant ab opere, dici non posse sic esse in materia, vt nihil prorsus illi tribuat? Immo vero non ne videt, contradictoria esse dogmata, formam esse in materia cui nihil tribuat, & formam in materia assistentem contemplari virtutes famulas ne errent, neue desistant ab opere organizationis materiæ? Qua violentia Logicæ, vel Iberæ, hoc est Lullianæ, me dicentem, Animas esse posse in materia, cui nihil tribuant, cogere poterit vnquā vir egregius aut confiteri, aut innuere, Animas illas esse assistentes, & contemplari

z 1. Me-
ta. cap. 1.

a 8. Phys.
2.33.

templari famulas virtutes eam materiam organizantes, ne errent, neue desistant ab opere? Quare perperam ea mihi adscribit Doctor Vallisoleanus, quæ meo dogmati plane contradictoria sunt, nec ex eo possunt vlla ratione deduci: Meminerit vir inclytus, *b* Polybium asseuerantem, turpissimum esse, si quis aliena pro suis obtrudat; non minus turpe censere, si quis ab se conuellienda non verâ commenta, falso alijs imponat & adscribat.

b Lib. 9.
cap. 2.

” SANCTACRVCIVS. Hoc enim solet efficere Princeps assistens sola præsentia.

LICETVS. Princeps assistens sola præsentia subditis, contemplansque ne errent, neue cessent ab opere sibi demandato, non apte nunc ab Archiatro Regio comparatur formæ, quam nos olim posuimus in materia, cui nihil tribuat, multis nominibus: In primis enim Princeps assistens sese in actum assistentem exhibet ei, cui assistit: ipsumque regit ac moderatur: at vero nos formam illam in materia posuimus vt in vase, cui nec in assistentem, nec in formam informantem se communicauerit, nec eam gubernet, aut regat vlllo pacto. Deinde Princeps assistens ciuitati non est in ea velut in vase ac loco; quia sic & subditorum quilibet est in ciuitate; sed ciuitatis est Princeps per se commune bonum, vt ait *c* Aristoteles: nos autem animam illam in materia posuimus vt in vase, cuius nihil omnino sit, nec per se, nec per accidens. Deinceps Princeps non assistit regno suo, subditisq; sola præsentia, sed præsentia actiuosa, qua fontes punit, & insontes tuetur; prauos poenis afficit, probos præmijs honestat, vnicuique tribuens quod illi congruit ex merito: secus enim stolidus homo præsens populo, & cunctorum opera cernens, nec virtutes præmijs, aut vitia poenis afficiens, Princeps non est appellandus: nos autem animam in materia diximus esse valere penitus vt in vase, cui nihil omnino tribuat, nec per se, nec per accidens; immo nihil prorsus agat, nec assistens, nec informans; sed in ea sit solummodo præsens, vt in loco, seu vase.

c 12. Metaph. 52.

” SANCTACRVCIVS. Sed hæc omnia falsa sunt.

LICETVS. Quæ? sane omnia falsa sunt, quæcumque Medicus Iberus tum nobis falso adscripsit; tum etiam perperam e nostro dogmate deduxisse se sibi persuasit; vt nuper ostendimus: at vero nostrum theorema de anima subiecto corpori nihil impertiente, sed in materia velut in vase quandoque delitescente, sine vlla prorsus operatione, atque actuandi ratione, vt ita dicam; falso falsitatis arguitur: quum plurimis, & necessarijs rationibus dudum a nobis vallatum maneat in opere de *d* Spontaneo Viuentium ortu, nescio cur hic ab eximio viro dissimulatis; qui ratiocinijs illis non solutis, dicere non potest thesim ipsis innixam esse falsam.

d Lib. 2.
cap. 28.
& seqq.

” SANCTACRVCIVS. Et sine neruis Philosophiæ.

e 2. Physic. 26.

LICETVS. Medicus etiam in metaphora circa *e* neruum? ceterum et si nos vltro concedamus, placita falso nobis attributa, & e nostro dogmate non bene deducta, non inniti solida & neruosa philosophia; contra tamen, assertionem nostram de anima substratæ materiei nihil impertiente, veram esse, solidisque fulciri neruosa Philosophiæ fundamentis, a me pridem in eo *f* libro exaratis, vnde vir catus nostram thesim decerpit hac sua censura

f 2. De spont. viu. ort. cap. 28.
& seqq.

fura notandam; apertissime constare poteit vnique nostris illis argumen-
tis quæ dissimulare placuit, forte quia soluere non licuit, viro præstanti.

SANCTACRUCIVS. Quia sine particulari miraculo non potest fieri, vt
anima, aut aliqua forma naturalis assistat, non tribuens materiæ suam,
actum formalem.

LICETVS. Quamuis veteranus hic miles Hispanus hac litteraria velita-
tione in nos impetum fecerit; vibrauit tamen in nos, non gladium Celti-
bericum, qui Suidæ machæra est ceteris præstans multum, & punit acriter,
& ictum vtraque manu potentem fert; sed eduxit in nos ensẽ Gallia-
canum, hoc est, vt *g* admonet Polybius, mucrone carentem; quia nos non
g Lib. 2. pungit vir doctus, dum tali vtitur argumento: Primo siquidem ponentes
cap. 33. nos animam in materia posse consistere velut in vase, cui nihil omnino tri-
buat, non fecimus eam formam tali materiæ assistentem; quia diximus
aperte formam illam nihil prorsus esse illius materiæ, non actum assisten-
tem, nec informantem; vt quæ nec per se, nec per accidens eam materiam
h 2. De actuet, perficiatque; siquidem nouimus ab *h* Aristotele, formam assisten-
an. t. 11. tem esse actum primum eius, cui assistit; dum, posteaquam definiuit
i 2. de an. animam esse actum *i* primum corporis naturalis potentia vitam habenti-
t. 6. & 7. tis, siue instrumentalis, asserit non proinde manifestum esse, num ani-
ma sit actus sicut nauta nauis; cuius formam assistentem esse nautam ne-
mo non nouit. Quin & *k* Aristoteles, refragante nemine, statuens
k 2. de an. nautam esse actum nauis; quum actus generatim omnis aut *l* primus, aut
t. 11. secundus sit, nec vllus tertius formalis actus inueniatur; quando certissi-
l 2. de an. mum est, nautam non esse nauis actum secundum, qui proprie nauiga-
t. 2. et 5. tio est; iam satis aperte constat, nautam, adeoque formam assistentem,
m 2. De esse actum primum eius, cui assistit: Quare nosse debuerat vir præcel-
spont. sus, nos ponentes animam in materia velut in vase, cui nihil omnino tri-
vin. ort. buat, cuiusque nihil omnino sit, neque per se, neque per accidens, asseuera-
cap. 28. re talem animam illi materiæ non assistere; vt perspicuis verbis contestati
& seqq. fuimus, vbi de huiusmodi forma *m* nil subiectæ materiæ tribuente dedi-
n Virgil. ta opera sermonem fecimus. Deinde vero si nauta sine vlllo miraculo po-
5. Aenei. test in naui velut in loco & vase inesse, ac nihil illi tribuere, nullumque
o 2. Phys. prorsus actum formalem illi conciliare; vt si dormiat in naui *n* Palinu-
t. 78. 79. rus, aut vigilans nihil operetur eorum, quæ pertinent ad nauem; quum
86. ab arte ad naturam, cuius ars est *o* imitatrix, *p* frequenter Aristoteles
p 1. Phys. argumenta deducat, & nos attollat: cur sine particulari miraculo for-
t. 69. ma quoque naturalis esse nequeat in materia, cui non tribuat suum actum
2. Phys. formalem? Deinceps quid nomine formalis actus intelligit hoc in loco
t. 78. 79. vir clarus? actum ne primum, an secundum? quandoquidem duos hosce
86. solum posuit *q* Aristoteles, & recepit ab Aristotele *r* Medicus Hesperia;
3. de an. nec vllus alius tertium actum formalem reperire potuit, aut poterit
t. 17. vnquam: si de primo loquatur vir excellens; iam hoc falsum esse proba-
q 2. de an. uimus plurimis rationibus in opere *s* de Spontaneo viuientium ortu; qui-
t. 2. 5. bus nisi satisfecerit vir egregius, ijs innixum theorema nostrum perma-
r Pag. 92. nebit ratum & inconcussum: Quod vel ex Hippocratica doctrina confir-
in fin. matur,
f Lib. 2. cap. 28. & seqq.

matur, ab ipso Sanctacrucio prolata, & probata: posterius, ubi ait, Hippocratem existimasse statuas Idolorum, quæ sua tempestate Gentilibus responsa dabant, proindeque Dæmones intra se continebant, non esse Dæmonibus illis animatas, ut censuit Aristoteles assistentibus sibi Intelligentijs animatas esse cælorum orbitas: Quare putauit Hippocrates, & ex Hippocrate vir eximius, cui respondemus, in Gentilium Deorum statuis, oracula tradere consuetis, extitisse formas illas non informantes, & animas non animantes, nec viuificantes; adeoque formas aliquas in materia fuisse, cui suum formalem actum primum non impertirent: Si ergo sine particulari miraculo tunc id frequentissime contigit, ut anima separata in corpore statui inesset velut in vase, ipsum non animans ipsumque non viuificans per actum formalem, quem primum Aristoteles appellat; sique nunc etiam apud Indos Idololatrias contingere nouisse potuit a suis & Historicis, & negorioribus Hispaniensibus ex India redeuntibus Protomedicis generalis Catholici Regis Hispaniarum & Indiarum; cur particulare miraculum esse necessarium nobis obijcit hic vir ad hoc ut anima formaq; naturalis insit in materia, cui non tribuat suum actum formalem, quo ipsam materiam illam animet ac viuificet? Sin autem vir multiscius agat de actu secundo; manifeste falsum dogma pronuntiat; tum quia rationalis anima plerumq; nobis actum intelligendi non tribuit; ut clare contestatur Aristoteles, asserens intellectum in nobis non semper intelligere; utque potest unusquisque in semetipso cognoscere; quum nemo nesciat, se non solum dormientem, sed etiam vigilantem sæpe nihil intelligere: tum quia motrix anima, quandoque suo viuenti, potissimum respirandi functionem a natura non habenti, motum non impertitur; & sensutrix etiam sentiendi functionem, plerumque non exhibet animali; quod experimento compertum habemus tam in adultis, qui dimidium vitæ dormiunt, quiescentes ab omni motu, & nihil sentientes; quam etiam in puellis nondum natis, qui dum vtero clauduntur, fere semper dormiunt, nihil omnino sentientes pariter, & immoti prorsum quiescentes: quin & Medicus agnouisse debebat, in ecstasi perfecta, in Apoplexia forti, & in histericis affectibus omnes motuum, & sensuum functiones aboleri: tum demum quia vegetalis anima non solum in stirpibus, & in plurimis animalibus totam hiemem feriat, sed etiam alijs anni temporibus operationes omnes intermittit; quod latissime demonstrauimus in opere *b* De his qui diu viuunt sine alimento. Sic ergo mucrone carens telum Sanctacrucij, aciem quoque habet obtusam, adeoque est nostro dogmati feriendo ineptum.

33. SANCTACRUCIVS. Quæ omnia inferius magis clarescent.

LICETVS. Omnia? quomodo tanta polliceatur nunc vir doctissimus, qui nostram sententiam de anima subiecto corpori nihil impertiente, sed in eo velut in vase delitescente, posthac ne verbo quidem tangit in suo commentario? nouimus hinc, recte monere Polybium ex Epicharmo, dum statuit, Articulum esse prudentiæ, Credere nemini. Damus nos quidem vltro Sanctacrucio, falsa esse omnia tum ab eo falso nobis adscripta; tum ex nostro placito non bene deducta; ut antea vidimus: sed illi concedere

Com. l. 66. pag. 136. et seqq. u. 2. Cal. l. 13. 62.

x Fern. Alarch. relat.

y 3. de an. l. 16.

z 1. Ethic. cap. 13.

a 5. De gen. an. cap. 1.

b Lib. 3. per tot.

c Lib. 17. cap. 30.

dere non possumus, nec ipsum posterius demonstrare illorum falsitatem; nec animam & formam esse non posse physice in materia, cui nihil omnino tribuat: Quod meum placitum vt nudis verbis antea taxauit Regius Archiatus veluti falsum, & sine Philosophiæ neruis; ita nullis vnquam rationibus in suo volumine falsum esse demonstraui, aut eneruam; etenim de industria toto eius opusculo perlecto, nihil inuenire potui, quod meam assertionem tangeret. Quæ omnia nos, breuiter percurrentes illius dicta, sic ostendere iam aggredimur.

Expenduntur alia Sanctacrucij dicta, post primam eius digressionem allata; et ostenduntur nobis nihil officere; ac primo falsa esse demonstrantur, quacumque de seminis efficientia instrumentaria tradidit Regius Archiatus. Cap. III.

Post allata in prima sua Digressionem, nuper a nobis excussa, statim contra Fienum disputat Sanctacrucius, contendens inesse semini virtutem formatricem partium, & generatricem viuentis; quam virtutem ait semini inesse a decisam ab eo, vnde semen effluxit; & cuius semen est *b* instrumentum separatum: eamque virtutem ait esse non *c* animam seminis, nec esse qualitates *d* elementales seminis: at producere substantiam viuentis generandi virtutes generantis *e* absents, & Dei, *f* vt prima causæ præsentis. Quæ vt nihil omnino faciunt ad ostendendum, fieri non posse vt aliqua forma & anima existat aliquandiu in materia, cui nihil tribuit; ita pleraque falsa sunt penitus. Falsum in primis est, semen esse purum putumque instrumentum eius, a quo prodijt; & non habere proprie nisi naturam instrumenti; differt enim organum ab agente primario, cuius virtute instrumentum operatur, quod instrumentum non est id, quod operatur proprie; sed id quo primarium efficiens eo vtens operatur; vt docet *g* Aristoteles: qui quum *h* alibi constituat, semen esse quod agit: iam constat, semen in actu generationis animantis, & formationis partium, non agere sub ratione organi, & instrumenti. Deinde instrumentum est id, quo *i* secundario res fit, non quo primo: sed Aristoteles ait, semen esse quo primo viuentia producantur, his verbis, *k* Tale autem sua natura semen esse requirit, vt ex eo primo orientur ea, quæ secundum naturam constituuntur. Et paullo post. Semen in altero de duobus his esse apertum est; aut enim ex eo vt materia, aut vt ex eo primo quod mouerit, est quod gignitur. Et mox. Genitura igitur id vocatur, quod a generante proueniens causa est, quæ per se obtineat principium generationis, videlicet in ijs quæ coire natura voluit: igitur Aristoteli semen est agens principale, non autem instrumentum, in organizatione, & generatione viuentis. Præterea semen est causa vnde principium mutationis, aut status, aut motus, perinde ac Medicus, & consultor, & omnino faciens; vt ait *l* Aristoteles: at vero Medicus non est instrumentum, neque consultor est organum, similiter nec faciens; at horum vnusquisque est agens primarius: igitur semen non est agens instrumentale, sed principale. Vt *m* Aristoteli semen agit vt artifex, & vt ars: igitur semen non

non habet rationem instrumenti. Postea nullum instrumentum est agens
 s vlla ratione vniuocum; at semen quodammodo est *n* vniuocum eidem
 Aristoteli: semen ergo non agit vt instrumentum. Ceterum huic rationi n 7. Me-
1a. t. 31.
 Medicus alter Italus Abbatienfis Archiatro Regio consentiens nuper
 obijciebat Spiritus, quos dicebat esse facultatum instrumenta, & tamen
 generare spiritus alios sibi similes: addebatque in arte factis malleum a
 malleo fieri vt ab instrumento; proindeque non bene dici instrumentum
 non esse vniuocum agens effectuum suorum. Verum paucis, Spiritus a
 cordis substantia fiunt ante omnium spirituum presentiam; solaque cordis
 facultas vtitur temperie cordis, non spiritibus, vt instrumento ad spiritus
 procreandos; ita de spirituum animalium productione in cerebro, deque
 naturalium (si dantur) origine prima in hepate dicendum est: sunt
 quidem spiritus instrumenta facultatis, non ad spiritus alios consimiles
 generando, vt ait aduersarius; sed ad vitales pulsus, & respirationis, ani-
 malesque motus, & sensus operationes promouendas. De malleo res ob-
 scurior est; at uero malleus vt efficitur ab idea mallei, quæ residet in arti-
 ficis intellectu, necessario tamquam ab efficiente primario, & quodammo-
 do vniuoco: sic non est necessarium vt artifex malleo vtatur ad malleum
 fabricandum, velut instrumento; nam sine materialis vsu mallei malleum
 efficere potest faber ferrarius lima rude ferri frustum in mallei formam
 efformans. Quin & malleus, quo valet vti faber ad alium malleum effi-
 ciendum, quia non virtute propria molitur id opus, sed malleum efficit in
 virtute mallei degentis in intellectu artificis, adeoque in virtute fabri
 principalis agentis, cui deseruit, vt instrumentum; proinde malleus in-
 strumentarius non efficit malleum sibi consimilem vt agens vniuocum per
 se ac proprie, sed mere per accidens, siue per aliud; non enim fit malleus a
 malleo, quatenus malleus est, sed quatenus motus & gubernatus a fabro;
 ac proinde per se fit malleus a non malleo; quare vt ab agente non vniuoco.
 Consimilem doctrinam huic, quam nos profitemur nunc de causa
 effectrice, promulgauit Aristoteles aliquando de materiali, sub exemplo
 entis ex non ente, & animalis ex non animali, sic, o Similiter autem neque
 ex eo quod est, neque id quod est, fieri nisi secundum accidens: sic autem & hoc
 fieri eodem modo, vt si ex animali animal vtrique fiat; & si ex quodam anima-
 li quoddam animal; vt si canis ex equo fiat: fiet enim non solum ex quodam ani-
 mali canis, sed etiam ex animali; at non quatenus est animal; est enim iam hoc:
 si autem aliquid debet fieri animal, non secundum accidens, non ex animali erit.
 Sed & eandem plane doctrinam de causa effectrice, quam hic nos pro-
 fitemur, attulit Aristoteles paullo p prius, redarguens antiquos non di-
 scernentes efficientia per se ab agentibus per accidens, exemplis Aedifi-
 catoris, & Medici; quibus apte nos fabri, & mallei exempla substituere
 valemus; ait enim, Nos autem dicimus quod ex eo quod est, aut ex eo quod
 non est, fieri; aut quod non est, aut quod est, facere aliquid, aut pati; aut quodcum-
 que hoc fieri, vno quidem modo nihil differt, aut Medicum facere aliquid, aut pa-
 ti, aut ex Medico esse, aut fieri: Quare quum hoc dupliciter dicatur; manife-
 stum est, quod ex eo quod est, & id quod est, aut facere aliquid, aut pati: edificat
 C igitur

o 1. Phys.
t. 76.

P 1. Phys.
t. 73. 74.

igitur Medicus, non secundum quod Medicus, sed secundum quod edificator: & albus fit, non quatenus Medicus, sed quatenus niger: medicatur autem, & non Medicus fit, quatenus est Medicus: Quum autem maxime proprie dicamus Medicum facere aliquid, aut pati; aut fieri ex Medico, si secundum quod Medicus hac patitur, aut faciat; manifestum quod ex non ente fieri et hoc significat, quatenus non est: quod illi quidem non partientes, aberrauerunt; & propter hanc ignorantiam, tantum in super ignorauerunt, quod nihil aliorum opinati sunt fieri, aut esse, sed auferebant omnem generationem. Ita prorsum nobis di-

centibus instrumenta non esse agentia vniuoca, qui obijciunt malleum, quo fit alter malleus, non animaduertunt, malleum fieri a malleo non per se, ac quatenus malleus est, sed per accidens; secus enim malleus absque malleo fieri non posset; quod falsum esse constat ex eo, tum quia primus malleus factus est non a malleo; tum quod etiam nunc a fabro fieri poterit malleus citra mallei ministerium, sola lima: sed ideo malleum fieri a malleo per accidens, quia sine malleo malleus effici valet,

q 2. *Phys.*
t. 3.

docuit nos Aristoteles, dum ait q Medicum sanari a seipso non per se ac quatenus Medicus est, sed per accidens, quia qui sanatur non semper est Medicus, sed aliquando separantur abinuicem Medicus, & qui sanatur: Sic ergo proprie ac per se instrumentum non est agens vlla ratione vniuocum: Semen igitur, quod est quodammodo vniuocum, non agit vt instrumentum. Insuper semen habet in sua potestate formam viuientis ab eo generandi; vt & id a quo semen prouenit, & artifex habet in sua potestate formam effectus artificiosi producendi: sed quod habet in sua potestate formam rei generandæ, est illius rei agens primum, non autem secundarium Aristoteli; r cui res Græcorum sunt in rege, ac omnino in primo mouente potestate: semen igitur est agens primum, non autem instrumentale. Quæ rationes nituntur his Aristotelis theorematibus; s Similiter se habent et quæ natura constituta sunt: semen namque facit,

r 4. *Phys.*
t. 23.

f 7. *Met.*
t. 1. 31.

sicut ea, quæ ab arte sunt; habet enim potestate formam, et a quo semen est, quodammodo vniuocum, &c. Semen autem hic dicitur habere formam rei a se generandæ in potestate actiua, vt & id a quo semen est; nam vtrumque generat rem animatam; sed semen eius est generans proximum; id autem a quo semen est, eiusdem rei est generans remotum; quare semen habet formam animantis generandi in potestate proxima & immediata; id vero, a quo semen est, eandem obtinet in actiua potentia mediata, & remota. Posterius, instrumentum suam omnem actionem acceptam refert ei cuius est instrumentum; nec instrumentum est causa,

7

præcipuo agenti vt agat; sed viceversa: modo semen Aristoteli non agit eo quod ex animante prodierit; sed vicissim semen est id, quod est causa vt animans, cuius est fructus, generare valeat: verba Magistri clarissima sunt hæc, t Tale autem sua natura semen esse requirit, vt ex eo primo oriantur ea, quæ secundum naturam constituuntur; non quod ex illo, verbi gratia homine aliquid sit, quod agat; fit enim aliquid ex hoc, quia semen eius est: Semen ergo non est instrumentum eius a quo prodijt, sed agens principale. Præterea ratio instrumenti est vt primario respiciat agens principa-

c 1. *De gen. an.*
cap. 18.

le, cui deferunt; & secundario effectum, quod producit in gratiam agentis præcipui eo instrumento vtentis: modo semen primario respicit id quod gignitur ex ipso; at secundario, ac ferme per accidens, id a quo profluxit, nimirum non qua semen est, sed qua semini vtumque accedit esse fructum; quod u alicubi docet Aristoteles inquit, *Semen, & fructus* u 2. De inter se differunt prioris posteriorisque ratione; fructus enim, quod ex alio est; gen. an. semen, ex quo aliud: nam alias idem sunt, re scilicet ac subiecto: si ergo ratio cap. 18. formalis, qua semen constituitur in esse seminis, prout contradistinguitur a fructu, est vt non referatur ad id ex quo prodijt; sed ad id, quod ex ipso potest exoriri; quum ratio specifica instrumenti referat ipsum principaliter ad id, cui famulatur: iam semen proprie in actu generationis, & organizationis, quin & absolute non est instrumentum eius animantis, a quo defluxit: quod nos olim scripsimus in Opere x De Ortu animæ humanæ. Immo vero & hoc etiam insinuat Aristoteles, dum ait, y semen esse, quo natura masculi emittentis vtitur quasi instrumento; quod enim est quasi instrumentum, seu simile instrumento; id vere ac proprie instrumentum non est. Insuper semen Aristoteleo decreto in formatione factus agit eadem prorsum ratione, qua coagulum in constitutione casei, seu in coagulatione lactis; quod non semel protulit Magister admirandus, primo quidem his notis, z Corpus autem genitura, in quo semen animalis principij contentum vna prouenit, partim separabile a corpore, in quibus diuina pars comprehenditur, qualis est qua mens appellatur; partim inseparabile: hoc inquam genitura semen dissoluitur, versumque in spiritum euanesce; quum naturam humidam aquosamque habeat: quamobrem an semper id foras exeat, querendum non est; neque an pars vlla sit forma constituta; quomodo nec de succo, a quo lac cogitur, queri tale quid conuenit; nam is quoque mutat, et nulla pars constituta magnitudinis est. Deinde vero in hanc sententiam, a Quum autem excrementum femina in utero constiterit a maris genitura, qua simile facit, vt lactis coagulum; coagulum enim lac est continens calorem vitalem, qui partes similes ducit eodem, & vnit atque constituit: Et genitura ita se habet ad menstruorum naturam: eadem enim natura lactis et menstruorum est: nimirum coagulum nihil est aliud quam lac in ventriculo pecoris lactentis coctionem passum; adeoque dicitur apte calorem habere vitalem; quia coctio non fit nisi a b calore, vt est animæ vegetalis instrumentum; qui proinde vocatur vitalis; quoniam anima sic est vitæ c principium, vt quicquid ab ea prouenit, vitale sit; licet non omne id viuat, & animam sibi retineat adiunctam; sed calor in coagulo post coctionem residens vocatur apte vitalis, quia per actionem vitalem, qualis est coctio nutrimenti peracta, cœptaue in ventriculo lactentis, comparatus est: vt autem coagulum proportionem respondet genituræ feminique masculi generantis; ita recte monet Aristoteles eandem esse naturam lactis & menstruorum; quippe lac nihil est aliud, quam sanguinis menstrui portio purior in mammis per nouam coctionem dealbata, & in lactis substantiam transmutata: sic igitur Aristoteli semen agit in menstruum, quod est materia conceptus, vt coagulum agit in lac: at vero coagulum agit in lac vt agens principale, non autem sub ratione vlla instrumenti, cuius enim agentis

x Lib. 1.
cap. 46.Lib. 2.
cap. 5.y 1. De
gen. an.
cap. 20.z 2. De
gen. an.
cap. 3.a 2. De
gen. an.
cap. 4.b 2. de an.
t. 50.c 2. De
an. t. 37.

principalis instrumentū dici poterit ab insigni viro coagulum? ergo semen apud Aristotelem agit vt efficiens primarium, nec in formatione fatus operatur vt instrumentum parentis. Amplius operatio qualibet magis fieri dicitur ab agente primario, quam ab instrumento: quum autem vir¹⁰ præclarus velit semen esse instrumentum separatū a parentibus, a quibus velut ab agente primario scribit effici formationem fatus, & partium conceptus constitutionem; iam cogitur ipse confiteri, membra fatus effici potissimum ab eo agente, quod est extra semen; atvero perspicuis verbis Aristoteles inquit hoc esse prorsus irrationabile; scribit enim, *d* Sed hoc loco non ex quo oriantur querimus, sed a quo partes corporis generentur; aut enim extrinsecus aliquid, aut in genitura et semine insitum agit; idque aut pars aliqua anima, aut anima, aut habens animā est: sed ab aliquo extrinsecus agente effici quæque, aut viscera, aut alia membra, remotum a ratione videtur: fieri enim non potest vt moueat quod non tangit, et quicquam ab eo, quod non moueat, afficiatur: igitur in ipso conceptu aliquid iam inest, quod aut pars eius sit, aut seorsum continueatur: sed aliud quicquam esse abiunctum, irrationabile est. Scilicet hic agit ex professo Philosophus de causa effectrice primaria proxime ac immediate producente partes corporis viuētis; quam dum ait esse debere insitam in semine, non autem esse valere quid extrinsecum semini, & abiunctum a semine, funditus euertit Aristoteles opinionem Sanctacrucianam, quæ contendit semen in formatione partium fatus operari velut instrumentum abiunctum a parentibus; ita enim dicere, nihil est aliud, quam velle parentes, qui sunt abiuncti a semine, ac extra semen a se decisum, esse principium, a quo partes corporis generentur; siquidem quod gignitur, magis efficitur ab agente primario, quam ab vilo instrumento illi deferuiente. Post hæc, ea potissimum est differentia inter agens primarium, & instrumentum speciatim separatū & corporeum; quod agens principale suam omnem actiuitatem habet a forma, nullā a materia sua; vicissim organum habet sui actiuitatem a forma, & a materia, vt innuit Aristoteles, tum e anime tribuens rationem agentis primarij; tum ferram non secaturā asserens nisi † ferrea sit; tum * securi potentiam incidendi dicens inesse ab acie, ac a duritie, quæ conditio materialis est; in his enim duobus consistit substantia securis: At Aristoteles testatur & ostendit semen non agere corpulentia sua; sed forma, qualitate, virtuteque sua, cui non cooperatur materia in constitutione conceptus; nam in primis ait, *f* Patet igitur nihil secerni a maris semine esse necesse; neque si quid accedit, idcirco ex eo vt insito esse, quod gignitur; sed vt ex eo, quod mouerit, & forma vtque a Medicina (quæ est forma Medicum in esse constituens, ac omnino immaterialis habitus g anime Medici, & agens præcipuum sanationis, non instrumentale vilo pacto) qui sanatus est: Facta etiam rationi consentiunt: hinc enim mares nonnulli per coitum nec membrum quidem vllum in feminam indere visuntur; sed contra femina in marem, vt in quibusdam insectis fit: quod enim in ijs, quæ indunt, efficitur semine in femina; idem in mare ipso vapor, virtusque efficit, femina admovente suam particulam, quæ seminis capax est: vnde fit, vt genus id animalium diu coeat, absolutumque breui generet: coniuncta igitur manent, quousque

d 2. de
gen. an.
cap. 1.

e 2. de an.
t. 7. 24.
37.

† 2. Phys.
t. 88.

* 2. de an.
t. 8. 10.

f 1. de
gen. an.
cap. 20.

g 2. de an.
t. 24.

3. ethi. c. 3
7. meta.
t. 23.

De seminis primaria efficientia, & vita.

21

usque constituant, perinde ut genitura constituit, & c. Deinde scribit, *h* Sequitur, ut et dubitemus, et dicamus, si in ijs, quæ semen emittunt in feminam, nulla pars constituendi conceptus sit, quod subierit; quoniam vertatur corpulentia eius, quando ipsum facultate, quam in se continet, agit. Deinceps id determinans ibidem mox ait, Hoc inquam genitura semen dissoluitur, versumque in spiritum evanesceit; quum naturam humidam aquosamque habeat: quamobrem an semper id foras exeat, querendum non est; neque an pars vlla sit forme constituta; quomodo nec de succo, a quo lac cogitur, queri tale quid convenit; namis quoque mutatur; & nulla pars constituta magnitudinis est. Semen igitur in formatione, fetus, adeoque in generatione sobolis, non agit ut instrumentum patris, sed ut agens principale immediatum virtute sua; quum eiusdem operationis parentes sint causa efficiens pariter principalis, sed remota, & mediata; ut i olim etiam adnotavimus in opere De perfecta constitutione ho-

h 2. de
gen. an.
cap. 3.

minis in utero. Dein vero, instrumentum nihil operari potest, nisi dum actu movetur ab agente principali, cui per se primo comperit ratio causæ effectricis; quum igitur semen in utero, absente patre, illoque semini non cooperante, nihilque operante, ac etiam corrupto, promovere valeat actum procreationis, organizationis, & formationis partium; aperte constat semen ex se operans, absque eo quod a patre moveatur, & gubernetur, in fetus organizatione, ac in viventis productione agere ut efficiens primarium immediatum; non autem ut instrumentum eius, a quo proflixit. Quam rationem quum alias proposuissem in opere k de ortu animæ humanæ; nouissime tamen soluere conatus est Medicus Italus Abbatensis iniquens, *Philosophum dixisse perinde fieri ut in spontinis*; Ceterum hoc Aristotelis assertum nihil nobis officit agentibus de actione seminis sub ratione primarij efficientis, tum quia Magister l ibi loquitur de actione Cordis post functionem seminis, innuens ubi semen in menstruum agens Cor constituerit; cor postea reliqua membra efficere; ait enim, *Sed quum partes omnes potentiam materiam sint, quum principium motionis affuit, semen, videlicet, perinde ut in spontinis illis miraculis, quod subinde sequitur, Cor nimirum, excitatur primo genitum ad alias partes omnes postea generandas: quod placuit doctissimo m Bonamico*: tum potius quia in spontinis miraculis, quod subinde sequitur, & excitatur ad agendum, non est instrumentum prioris agentis, sed agens parziale primarium, ac proximus effectui, quam quod prius movit: sic ut demus disputationi, Patrem necessario affuisse principium motionis; quod tamen subinde sequitur semen, excitatur a propria forma, vel etiam a fine, cuius gratia operatur, ad agendum, non ut instrumentum patris, sed ut efficiens primarium; non mediatum, ut patet, sed immediatum, ut Medicus, Consultor, & omnino faciens; quæ omnia constant ex Aristotele inter causas effectrices principales, uti est consultor, & medicus, adnumerans non solum n patrem, sed n etiam o semen. Minus officere possunt huic nostro argumento, quæ illi obijcit Protomedicus Hispanus de differentia instrumenti separati, & o coniuncti, dum ait in hanc sententiam.

i cap. 25.

k lib. 1.
cap. 23.

l 2. de
gen. an.
cap. 1. &
4.

m 5. de
alim. c. 3.

n 2. Phys.
t. 29.
o 2. Phys.
t. 31.

p Pag 70.

SANCTAGRVCIVS. p Itaque virtus permanens participata (vt existimo) constituit rationem instrumenti separati, virtus vero in esse successiuo, idest, quæ limitat instrumentum ad esse instrumenti coniuncti, requirit actualem dimanationem. Hæc omnia si ab aliquo libere negantur, quomodo possumus philosophari? nam quod sint aliqua instrumenta, separata, quæ nullo modo exposcant præsentiam causæ, sed sufficiat virtus impressa, quæ actualiter faciat directionem, ac si causæ coexisteret, patet ad sensum: Nam proiectus lapis mouetur ad finem determinatum a proijciente, quamuis statim moriatur proijciens: ergo virtus impressa concitauit lapidem in absentia impellentis: ergo non indiguit præsentiali influxu, sed sufficit primus. Ergo similiter de semine animalium dicendum est secundum sententiam omnium optime philosophantium; generant enim animalia extra se proiecto semine, virtute deriuata permanenter in illo existente: ergo necessarium est vt possit operari, & operetur de facto sine actuali influxu generantis quod; nam omne, quod potuit recipere, recepit in ordine ad finem: ergo impertinens est noua actualis directio, quum sufficiat primus influxus; in quo virtualiter continentur omnia, quæ pertinent ad finem agentis consequendum, scilicet, vt effectus similis fiat.

q 2. de an.
t. 8. 10.
2. Phys. t.
88.

LICETVS. Multa siquidem hic offendimus a vero aliena; & illud in primis, quod tamquam ratum supponit, & gratis accipit vir egregius absque vlla probatione, Instrumentum constitui per virtutem operatiuam sibi participatam ab agente primario; quæ virtus si permanens fuerit, constituat rationem instrumenti separati, si vero fuerit successiua, constituat instrumentum coniunctum: Nam instrumentum constituitur in ratione instrumenti per propriam substantiam, hoc est, per conditionem propriæ materiæ, ac per sui formam, & figuram, sibi a suo generante inditam, non autem ab agente primario, cui famulatur: quod aperte monet q Aristoteles, innuens Securim, & ferram constitui in esse securis & ferræ, seu instrumenti per aciem, ac omnino per propriam figuram, & duritiem, a qua propriam habet actiuitatem, hoc est, potentiam secandi: sed agens primarium nihil aliud instrumento præstat, nisi quod eam virtutem organi deducit de actu primo ad secundum, de otio ad negotium; & in eo negotio gubernat, & moderatur; & indeterminatam ad multos fines, nunc potius determinat ad hunc, quam ad alium; faber enim modo securi vtitur ad scamnum efficiendum, modo ad arcam efformandam, modo ad mensam constituendam; at securi faber lignarius ea vtens vt instrumento, sub ratione agentis primarij consideratus non tribuit illi virtutem secandi: sic anima calore vtens vt organo ad r coctionem promouendam, calori non tribuit virtutem calefaciendi, sed illius actiuam virtutem moderatur & regit, quum calor ex se retineat a natura vim actiuosam. Vnde si semen a parente nanciscitur vim operatricem, ac virtutem agendi; iam dicendum non est esse instrumentum parenti deferuiens vt agenti primario ad operandum. Præterea non discernit vir oculatus causam instrumenti procreatricem, ab agente primario, cui genitum instrumentum

r 2. de an.
t. 50.

strumentum famulatur: quæ duo licet aliquando coincidere possunt, ut dum faber sibi malleum efficit, quo postea uti potest ad operandum ut instrumento: id tamen accidentale est; nam ut plurimum vnus artifex organum efficit, & aliud eo facto vitur: & absolute productio instrumenti est operatio re distincta ab eius usu; prius enim faber malleum efficit, deinde distincta functione illo vitur: ceterum viuens generans vnicam exercet operationem erga semen; si quidem illud tantummodo procreat, ut suum effectum; quo procreato postea cessat ab omni opere erga semen: Quod aperte nos docuit Aristoteles asserens, † semen esse fructum eius a quo provenit; at quatenus est productuum viuentis generandi, seu quatenus habet rationem seminis, adeoque vim procreatricem, non respicere id unde profluxit; sed solum habere habitudinem ad nouum animatum a se generandum: si namque semen ut principium productuum sobolis esset instrumentum patris; iam æque, vel potius magis respiceret patrem quam sobolem: ut antea notauimus. Deinde ut damus lapidem moueri a proijciente, dum procul is † abest, ac etiam mortuus fuerit; ita negamus a proijciente tunc moueri lapidem per virtutem impressam permanentem, seu per instrumentum: non solum quia virtus hæc participata nuper dicta est a viro præclaro esse non instrumentum, sed constitutricem instrumenti eius in quo inest: quare Sanctacrucio lapis a proijciente motus per virtutem impressam & participatam sibi a proijciente, fuerit instrumentum quo lapis ipsemet moueretur: at quis vnquam inter optime philosophantes dixerit, lapidem esse instrumentum quo idem ipse lapis a proiectore mouetur? non ergo virtus participata, & impressa ab agente primario constituit id, cui imprimitur, in ratione instrumenti. Sed etiam quia proijciens nullam vim motricem imprimit proiectis a motu distinctam; ut enim primum in contactu proijciens mouet lapidem immediate, nullius interuentu virtutis motricis a se genitæ in mobili, sed solum illud impellit, ac mouet virtute motrice sibi inexistente, ac ipsum mobile impellente; sic tamdiu separatus a proijciente mouetur lapis, quamdiu perdurat in eo motus, & impulsus, qui est effectus motoris in mobili genitus: dum enim mouens mouet mobile, in eo purum putumque motum procreat immediate; non autem prius in eo facultatem motricem producit, a qua motus in mobili deinde procreetur: sed sufficit ut motuum tangat ipsum mobile, ad hoc ut virtute sua motum efficiat in mobili; quod inquit † Aristoteles, constituens a motore moueri mobile tactu, non productione virtutis motricis suæ simili. Præterea vero virtus hæc, quæ lapidi dicitur impressa, & mouere lapidem procul a proijciente, eoque demortuo, nil aliud esse potest quam virtus motiua similis speciei cum illa, quæ in proijciente residens ipsam produxit in proiecto: ceterum virtus eiusdem speciei, quomodo constituet proijciens in genere mouentis primarij, & proiectum in genere mobilis, aut etiam mouentis instrumentarij? viderint sapientes an hoc sit optime philosophari: quum enim forma tribuat † esse rei; iam si virtus motiua in proijciente fuerit agens quo primo, constituens agens quod primo; fieri

† 1. De
gen. an.
cap. 18.

† 8. Phys.
t. 32.

† 3. Phys.
t. 16. 17.

u 2. Phys.
t. 28.
2. de an.
t. 37.

fieri nullo modo poterit ut virtus consimilis ab ea genita in mobili, sit agens instrumentale, constituatue agens instrumentarium. An dicet virtutem motiuam in lapide genitam esse diuersæ speciei ab ea quæ in proijciente residet? sed vnde hoc discrimen colliget vir catus? eadem virtus est eiusdem mobilis motiuæ, eiusdem operationis effectiuæ; nec varietatem speciei arguit sola alterius ab altera productio, & dependentia; nam virtus motiuæ filij producta a virtute motiuæ patris, ab ea secundum speciem non dissidet. Sic ergo nullum instrumentum ab agente primario recipit virtutem operatiuam, sed solum impulsu, & motum. Quum ergo motus & impulsus non sit forma permanens, at in successione posita; quumque Sanctacrucio qualitas in esse successiuo, ait, constituat solum instrumentum coniunctum in operatione agenti primario; plane consensendum nobis est asserentibus, nullum instrumentum operari nisi dum actu mouetur ab agente primario, a quo per contactum vel mediatum, vel immediatum gubernatur. Insuper quod ad sensum appellat vir eximius, id nostram sententiam corroborat; nam sensus in projectione percipit a proijciente lapidem impelli atque moueri immediate; nullam virtutem motricem imprimi villo modo percipit. Ita ergo vim nostræ rationis eludere non potest vir insignis vi sua illa vulgari a proijciente rei proiectæ perperam imprimi putata: rationemque instrumenti non bene constituere dicta.¹³ Denique vero, caussa instrumentalis est secundaria, nec a scientifico debet afferri ad explicandos effectus sibi propositos; qui semper in causam principalem, quæ prima dicitur & proxima, referendi sunt: modo scientificæ quærens quis effectricem causam proximam hominis, aliam habere non potest nisi semen humanum: ergo semen est agens primarium, non autem instrumentum eius, a quo profluxit. Huius argumenti propositiones vtrasque suggerit Aristoteles; cui tum, x tunc putamus cognoscere unumquodque, quum causas primas cognouerimus, & principia prima, & vsque ad elementa: tum, y scire non prius opinamur unumquodque quam utique coeperimus propter quid circa unumquodque; hoc autem est accipere primam causam; manifestum quod et nobis faciendum est, et de generatione & corruptione, et de omni physica mutatione; ut scientes ipsorum principia, reducere ad ipsa tentemus quæstorum unumquodque: tum, z oportet autem semper causam vniuscuiusque summam querere; ut & in alijs, ut homo edificat, quoniam edificator est; edificator autem est secundum edificandi artem: hæc igitur prior causæ est: & sic in omnibus: tum etiam, a Quum itaque quisquam quam sit causæ querat, quoniam multipliciter causæ dicuntur, omnes contingentes causas dicere oportet; ut puta hominis, quæ causæ ut materia? nempe menstrua: quæ vero ut mouens? nempe semen: quæ vero ut forma? quod quid erat esse: quæ autem ut huius causæ? finis: fortassis autem hæc ambæ idem sunt. Oportet autem proximas causas dicere; quæ materia? non ignem, vel terram, sed propriam. Si ergo censuisset Aristoteles in generatione hominis semen esse agens instrumentale, deferuens homini parenti, a quo profluxit; ut opinatur Sanctacrucius; profecto Magister tradens regulam assignandi causam effectuum Scientifico, non debuisset causam effectricem hominis primariam negligere, ac instrumentariam, afferre; sed hominis causam effectricem salutare debuisset hominem genitorem

x 1. Phys.
t. 1.

y 2. Phys.
t. 27.

z 2. Phys.
t. 38.

a 8. Metaph.
t. 12.

nitorem, non ab eo defluxum semen: at nunc Aristoteles homini genitori semen prætulit, quia ratus est semen esse præcipuum & proximum efficiens hominis generandi; cuius hominem parentem videbat esse agens remotum, & id quod rationem generandi sortitur a semine suo; quemadmodum *b* alibi docuit, & nuper adnotauimus. Nec huic nostræ sententiæ quicquam obest, quod Aristoteles alicubi semen appellet *c* instrumentum; quia potius eo loci nostrum dogma contra Sanctacrucium communit Philosophus proprio idiomate scribens, διότι τὸ σπέρμα τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ὁργανὸν ἐστὶν τῆς ψυχῆς: hoc est, *Quare semen animalium, & plantarum, est instrumentum animæ*: nam præterea quod hæc sententia non inest in omni codice Græco, proindeque vetus interpret in suo exemplari eam non habens, ipsam latinam non fecit: quia tamen in Aldino, & in Basileensi codice legitur, & ab Argyropilo visa est in suo, & Latine versa, licet mutilata; dicit enim, *Quapropter semen animalium et plantarum instrumentum est*, non bene omissa particula τῆς ψυχῆς, animæ; siquidem semen ad tria comparari potest, nimirum ad animalia & plantas, quæ illo generari possunt; & eorum dicitur esse semen: item ad animalia & plantas, a quibus prouenit; & eorum dicitur esse *d* fructus: tertio ad animam ipsam in semine existentem, & illius dicitur instrumentum; nam anima generatim definita est actus primus corporis naturalis *e* instrumentalis, quod est potentia vitam habens; cuiusmodi esse *f* semen & fructum admonet idem Aristoteles: Qui ergo semen appellat & statuit esse *g* instrumentum animæ; quum *h* mox dicturus sit, omnia corpora tum animalium, tum etiam plantarum esse instrumenta animæ ipsorum; iam aperte statuit Aristoteles semen esse animatum, & eius corpus esse organum animæ propriæ; proindeque totum semen esse agens adequatum ex primario, & instrumentali agente constitutum; non autem inanimatum instrumentum animati, a quo prodierit, & separatum fuerit; sic enim semen non esset animæ instrumentum, ut ait Aristoteles; sed animalia, & plantæ, contra placitum Aristotelis. Nec etiam nobis obest, quod semen operari videatur more instrumentorum, quæ non sibi operantur, sed agenti primario, seu ingratiæ agentis principalis, cui famulantur; & opus agenti primario simile, non sibi metipsis efficere student; quum sint agentia æquiuoca; res autem omnes a primario agente proximo producantur, ut ab efficiente vniuoco, *i* similis naturæ, ac eiusdem speciei; quæ naturæ similitudo non obseruatur inter prolem, & semen; quod eam in actu generationis non sibi similem, sed ei, a quo prouenit, efficere satagit, ut obijcit *k* Sanctacrucius: nam in primis *l* Aristoteles nos docuit semen agere, ut efficiens vniuocum; vniuoci vero ratio consistit in similitudine ac *m* identitate naturæ; sed quod in præsentia latuit Primarium Vallisolanum, explicandum nobis est ex Aristotele, quomodo semen sit agens vniuocum; & procreando viuens organizatum, generet quid sibi simile: ait igitur Aristoteles, *n* Similiter se habent & quæ natura constituta sunt: semen namque facit, sicut ea, quæ ab arte sunt: habet etenim potestatem formam, et a quo semen est quodammodo vniuocum (non enim omnia ita oportet querere, sicut ex homine

b 2. De
gen. an.
cap. 18.
c 2. De
an. t. 35.

d 1. de
gen. an.
cap. 18.
e 2. de an.
t. 7.
f 2. de an.
t. 6. &
10.
g 2. de an.
t. 35.
h 2. de au.
t. 37.

i 2. de an.
t. 34.
k 1. mag.
mor. c.
10.
l pag. 69.
70.
m 7. meta.
t. 31.
n Prædi.
cam. c. 1.
o 7. meta.
t. 31.

homo; etenim mulier ex viro; unde mulus non ex mulo) sed non si laesura fuerit: nimirum ut artificiosa sunt ab vniuoco efficiente; quoniam ars, quæ est effectuum principium artificiosorum principale, est illa forma artificiosa residens in mente artificis, vniuoca aliquomodo formæ simili producendæ in materia artificiali: sic plane semen habet in sua potestate actiua formam viuentis generandi; & viuens, a quo semen prodijt, quodammodo vniuocum est ipsi semini; ut proinde generetur semen ab vniuoco, & idem semen etiam generet vniuocum; quia quæcumque sunt eadem vni tertio, sunt etiam eadem inter se: ceterum tria hæc vniuoca non sunt omnino secundum eundem gradum; vniuoca tamen sunt absolute: dari vero varios gradus vniuocorum secundum magis & minus, probat Aristoteles eo quia magis vniuoca sunt homo & homo, quam vir & mulier; & hæc, quam mulus & equa & asinus; quoniam homo & homo summe vniuocam naturam habent eo quod obtinent formam specificam eiusdem speciei, ac etiam formam accidentalem organizationis eiusdem speciei: minus vniuocam naturam habent vir, & mulier, quia cum identitate speciei formæ specificæ, variam specie retinent organizationem corporis potissimum in partibus generationi prolis a natura dicatis: adhuc minus vniuocam habent naturam asinus, equa, & mulus; quia diuersam specie foriuntur tum formam specificam, tum etiam configurationem corporis; quum horum vniuocatio (ut ita dicam) tota consistat in communitate, seu identitate generis proximi; si tamen hæc, mulus inquam, & non mulus, id est asinus, & equa, vniuoca sunt, saltem ratione generis proximi, ut propterea vnum ab alio fieri valeat, ceu ab agente primario, supra omnem organi rationem, extraque omnem instrumenti conditionem; iam semen erit vniuocum tum ei, a quo prodijt; tum etiam ei viuenti, quod procreare potest; nam conuenit cum vtrisque in eadem specie formæ substantialis; ut o mox apparebit: semen etenim habet eandem animam tum vegetalem, tum sensiticam specie cum generante, & generando viuente; dissidet autem ab eis sola corporis organizatione; quo nomine Magister alibi dicit, ova & p semina plantarum esse imperfecta viuentia mortalia, quia sunt sine radice; quæ decreto q Aristotelis est vnum ex præcipuis plantarum instrumentis. Quare semen animatum existens, licet nondum organizatum, siue non organizatum eo modo, quo perfectum viuens, a quo prodijt, & quod mox generabit; illi tamen vtrique simile est in essentia; quæ similitudo præcipue attenditur ab agente primario, & non consequitur comparaturæ ab instrumento proprie dicto. Sed & Aristoteles r alicubi dicens, matrem uti semine quasi instrumento, tollit a semine vegetalem instrumenti rationem; quod enim quasi organum est, ac velut instrumentum; id vere organum non est, proprieque instrumentum non est. Sic ergo non vere philosophatur primarius Vallisoletanus interdicens semini rationem agentis præcipui, ac ipsum deprimens ad conditionem instrumenti proprie dicti.

Semen esse animatum ostenditur, et agere virtute anima propria; secus
ac opinetur Sanctacrucius. Cap. IV.

DEinde vero, & illud procul abest non solum ab Aristotelis mente, sed etiam ab omni vero; nec tamen thesim nostram de anima corpori subdito nil tribuente tangit, quod inclytus Sanctacrucius interdicat semini vitam & a animam; quam nos illi dudum concessimus in opere *b* De a pag. 72.
o ortu animæ humanæ, & de *c* perfecta constitutione hominis in vtero: in 74.
i primis enim animatum & viuens non potest oriri, vt ab agente sibi vniu- b lib. 2.
 co, nisi a re viuente pariter & animata; quia viuens & non viuens, ani- cap. 6.
 matum & inanimatum non sunt vniuoca, decreto *d* Aristotelis: verum & seqq.
 eidem Aristoteli semen operatur sub ratione agentis *e* vniuoci, perinde c cap. 25.
 atque artifex, vt *f* nuper vidimus: ergo semen, cuius *g* propria functio d Prad.
 est, viuentem & animatam seu *h* prolem, seu *i* partem constituere, vi- cap. 1.
 uens & animatum esse necesse est. Deinde vero apud eundem *k* Aristote- e 7. meta.
 lem omnia quæcumque aut natura, aut arte efficiuntur, ab eo quod actu t. 31.
 est fiunt ex eo quod potentia tale est: sed viuentia & animata fiunt ex men- f cap. 3.
 struo, aliaue materia menstruo proportionem respondente, quæ est pote- g 1. de
 state viuens & animata, a semine, ceu ab efficiente, quod tale est, mo- gen. an.
 tumque habet ac principium tale, vt motu peracto pars existat quæque, cap. 18.
 eademque sit animata; non est enim facies nisi animam habeat, neque ca- h 2. de
 ro: semen igitur est actu viuens & animatum. Deinceps quod excremen- gen. an.
 to feminæ affert ac tribuit principium quo animatum fit, animam in se ha- cap. 3.
 bere debet; quia tale principium est anima; & animam alteri non affert, i 2. de
 quod eam in se non habet: modo semen affert excremento feminæ in actu gen. an.
 conceptionis principium, quo tale excrementum fit animatum: ergo se- k 2. de
 men actu retinet in se animam: Quæ ratio deducitur ex puris verbis Ari- gen. an.
 stotelis *l* alicubi dicentis, *Et menstrua semen sunt, quamquam non purum;* cap. 1.
unum enim illud non habent, originem et principium anime (animam scilicet l 2. de
 vegetalem, quam alias *m* primam animam, & pariter *n* principium ani- gen. an.
 mæ nuncupauerat) *quamobrem quibus animalibus oua subuentitia gignuntur,* cap. 3.
partes quidem utrorumque obtinet ouum institutum; sed principio caret; quapro- m 2. de
pter animatum non est; idem enim a maris o semine affertur; quod principium ubi an. t. 34.
4 femina excrementum receperit, conceptus fit. Insuper, potentia ad actum se- 48.
 cundum necessario iungitur & innititur actu primo: sed semina, & con- n 2. de
 ceptus, prius quam partes organizatione separentur ab inuicem, non ha- an. t. 47.
 bent animam actu trahentem cibos, actuq; fungentem officio suo nutrien- o 2. de
 di; at potentia, quæ secunda est: ergo semina, & conceptus ante actum gen. an.
 organizationis habent animam vegetalem, qua viuunt in actu primo: Quæ cap. 3.
 ratio pariter continetur his dogmatibus Aristotelis, *p* *Animam igitur ve-* p 2. de
getalem in seminibus, conceptibus scilicet nondum separatis, haberi potentia sta- gen. an.
tuendum est, priusquam eo modo, quo conceptus, qui iam separantur, cibum tra- cap. 3.
5 hant, & officio eius anima fungantur. Amplius, stirpes vere viuunt, & sunt q 2. de an.
 propriæ actuque *q* animatæ: modo semina nihilominus viuunt quam- t. 15, 20.
 D 2 stirpes 31.

- r 2. de
 gen. an.
 cap. 3.
- stirpes : igitur semina sunt actu viuentia , proprieque animata: Quod argu-
 mentū pariter nobis subministrauit Arist. inquitens, r Conceptum enim ma-
 nimatum esse nemo statuerit vita omnibus modis priuatum; quippe quum nihilo-
 minus semina, & conceptus animalium viuant, quam stirpes, & aliquandiu pro-
 lifera sunt: ergo animam in ijs haberi vegetalem palam est: sed quamobrem cam
 primum haberi necesse sit, ex ijs, quæ alibi de anima differuimus, apertum est. VI-
 terius, Geometra dormiens habet habitum scientiæ in actu primo simul &
 in potentia secunda ad contemplandum, sed non immediata; nam debet
 prius expergisci, mutariq; de somno ad vigiliam; Geometra vero vigilans,
 at non contemplans, habet geometriam in actu primo simul & in potentia
 secunda proxima ad contemplandum; quare vterq; siue dormiens, siue vi-
 gilans, est actu Geometra, & actu sciens, licet non exeat in actum secundū:
 modo semen ex se est veluti Geometra non operans, seu dormiens, seu vi-
 gilans, in relatione ad animam: igitur semen ex se habet animā in actu pri-
 mo simul & in potentia secunda ad operandum. Quam rationem nobis
 proposuit Aristoteles in duplici loco; primus est, vbi ait, s Necesse est ergo
 animā substantiam esse sicut formam corporis naturalis potentia vitam habentis. t
 Substantia autem actus; huiusmodi igitur corporis actus: Hic autem dicitur dupli-
 citer; alius quidem sicut scientia; alius autem sicut speculatio: manifestum ergo
 quod sicut scientia: Ex eo enim, quod inest anima, et somnus, & vigilia est: pro-
 portionale autem vigilia quidem speculationi, somnus autem habitui non exeun-
 ti in actum. u Prior autem generatione in eodem scientia est: unde anima est
 actus primus corporis naturalis potentia vitam habentis. Ex quo loco habem-
 us animam, quatenus est actus primus, comparari somno, & scientiæ;
 proindeque Geometræ dormienti; qui est in potentia ad operandum.
- x 2. de
 gen. an.
 cap. 1.
- Alter locus est, vbi scribit, x Ars enim principium, formaque eius, quod ef-
 ficatur, est, sed in alio: motus autem natura in ipso est, ab altera profectus natu-
 ra, quæ actu obtinet formam. Sed habeat ne semen animam, nec ne, ratio eadem
 atque de partibus reddenda est: nec enim anima vlla esse potest in alio, nisi in
 eo cuius est: neque pars vlla esse potest, quod particeps anima non est, nisi equi-
 uoce, vt mortui oculus: semen igitur & habere animam, et esse potentia palam
 est: Propius autem, & remotius idem a seipso potentia esse potest; vt Geometra
 dormiens remotius quam vigilans est; isque remotius, quam qui iam contempla-
 tur. Ex quo loco non solum habemus proportionem inter Geometram
 ad habitum scientiæ, quem actu habet, veluti sui y formam specificam,
 & semen ad animam; qua proportionem nititur robur argumenti nuper
 allati: sed etiam nouam rationem plane demonstrantem semen esse actu
 animatum; quia semen ita prorsus se habet ad animam, vt oculus, & ca-
 ro, & alia pars quælibet animantis: modo caro, pes, oculus non est nisi ac-
 tu animam habeat; secus enim æquiuoce dicetur, vt pes pictus, & ocu-
 lus mortui: semen igitur habet in se actu animam. Præterea, semen ha-
 bet animam potentia, vt z saepe dicit Aristoteles: ergo vel semen habet
 animam in actu primo, & in potentia secunda, quæ est potentia actiua;
 quod vere sibi voluit Philosophus; vel si semen dicatur habere animam in
 potentia prima, quæ est potentia passiuā; necessario iam id ipsum semen,
 vt notat a Magister, aliquando habebit animam actu: secus, n. frustra foret
 illa
- 2 2. de
 gen. an.
 cap. 1. 3.
 7. meta.
 r. 31.
 z 9. meta.
 t. 13.

illa potentia, quæ nunquam reduceretur ad actum: atvero *b* natura nihil frustra patitur. Nec dicat egregius vir, actuari talem potentiam, dum fetus, aut conceptus animatur; quoniam potentia vnus non actuatur per ademptionem formæ in altero; sed reducenda est ad actum potentia in eodem semine. Postea, corpus naturale potentia vitam habens, in anima definitione positum ab *c* Aristotele, habet animam sui actum primum; siquidem anima definitur esse actus primus corporis naturalis potentia vitam habentis: modo semen *d* Aristoteli est huiusmodi corpus naturale, potentia existens vt viuatur, siue potentia vitam habens: ergo semen habet in se animam, veluti sui actum primum. Adijciendum his est, quod semen ita se habet ad animam, vt etiam fructus; quod aperte decernit *e* Aristoteles: modo fructus sunt viuentes, & habent animam actum quia sunt corpora naturalia *f* organica; quorum omnium animam esse actum primum constituit idem *g* Aristoteles: tum quia fructus & in arbore nutriuntur, augenturque; quas certum est esse functiones *h* vitæ, ab anima fructuum prodeuntes; & extra arborem maturescunt; quæ maturatio est coctio: quam coctionem calor solus *i* vitalis molitur, vt anima præsentis & operantis instrumentum, doctore Aristotele: quinimmo eodem Magistro semen & fructus sunt vnum & idem re ipsa, differuntque sola ratione: dicit etenim, *k* Semen et fructus inter se differunt, prioris posteriori quæ ratione; fructus enim, quod ex alio est; semen, ex quo aliud; nam alias ambo idem sunt: sed eorum quæ sunt idem re, ac sola ratione differunt, non potest vnum esse actu viuens & animatum alterum actu inanimatum & non viuens; quia viuens, & non viuens; animati, & inanimati differentia realis est, & facit aliud: Quum itaque fructus viuatur, actuque sint animati; namque nutriuntur, & maturescunt etiam extra plantam, & habent corticem, pulpa, ossa, aliasque partes *l* instrumentales, & determinatam figuram; quæ solis animantibus inexistunt: iam necessario colligendum est, semen esse viuens, & actu animatum. Vltius, oua hyphenemia, quæ a femina fiunt sine *m* masculi coitu, quum correspondeant proportionem *n* mensuris, & excremento femine, quod ex se animatum non est, minus anima participare debent, quam semen masculinum, cuius vnus *o* beneficio possunt in pullos animari: sed oua hyphenemia, docente *p* Aristotele, viuunt, & actu animata sunt, non solum in alio femine ouipare, in quo nutriuntur, & augentur, varietate partium donantur, pelliculis, & cortice continguntur, ceu instrumentis ad arcendas exteriores iniurias opportunis; verum etiam extra vterum, vbi eo argumento viuere illa demonstrat Aristoteles, quia morte pereant; mori autem non posse quidem nisi viuens, & animatum: igitur multo magis animalium eorumdem femina viuere, & actu animata esse necesse est; magis inquam, quia non solum vegetali, sed etiam sensuali anima pollent: ratio vero deducitur ex his, quæ proficitur Aristoteles inquit, *q* Quæstionem vero propositam ratione non carere, patet in anibus, quæ oua subuentanea pariunt; quum femina aliquatenus possit generare; quod & ipsum recipit quæstionem, quonam modo oua eorum dicuntur viuere: nec enim ita, vt oua secunda possunt; sic enim actu anima.

b 1. cal.

t. 32.

2. cal. t.

50. 59.

1. de part.

c. 1.

c 2. de an.

t. 6.

d 2. de an.

t. 10.

e 2. De

gen. an.

cap. 18.

2. De

an. t. 10.

f 2. de an.

t. 6.

g 2. de an.

t. 7.

h 2. de an.

t. 3. 34.

i & seqq.

i 2. de an.

t. 50.

k 2. De

gen. an.

cap. 18.

l 2. de an.

t. 6. 1

m 2. De

gen. an.

cap. 4.

n 2. De

gen. an.

cap. 3.

o 2. De

gen. an.

cap. 4.

p ibidem.

q loc. cit.

animatum ex ijs efficeretur: neque ita se habent ista, ut lignum, aut lapis; quippe que corruptione aliqua pereant, ut qua vitam quodammodo ante participarent: Constat igitur hac aliquam habere potentia animam (loquitur de potentia secunda & accidentali ad operationem, siue ad actum secundum, ut etiam

2. de
gen. an.
cap. 3.
2. de an.
1. 53.

r alibi) sed quam? istam ultimam prorsus habeant animam necesse est, quæ vegetabilis est; hac enim aque in omnibus tam animalibus, quam plantis inest: sed cur partes organizatione, & animal non efficiant? quia sensualem animam habere ea oportet; non enim animalium partes ita sunt, ut plantarum: quamobrem maris societate opus est; mas enim a femina separatus in ijs est; et quidem sic usu euenit; subueteranea enim illa secunda redduntur, si mas coinit tempore quodam determinato, quo possint eius aspergi semine; a quo solo sibi sensualem animam adipisci valent. Præterea vero quæcumque per mortem corrumpun-¹²

1. cap. de
diff.
1. cap. 14.

tur, ea necessario viuientia sunt, & actu animata; siquidem mors est propria passio viuientium, & actu animatorum, nulli rei alteri communis: non enim potest vlla ratione mori, nisi quod viuunt; quippe mortale, & immortale sunt specificæ s. differentia: viuentis & animati, vel obseruatione Porphyriana: Cæterum Aristoteles in opusculo suo 1. De Vita & morte, perspicuis verbis recenset inter viuientia mortalia non solum perfectam naturam organizationis adepta stirpium secla, & animalia: sed etiam quæ carentia membris, completa organizatione absolutis, imperfecta nuncupat, animalium oua, plantarumque semina: sic ergo non oua solum, sed pariter plantarum semina, proindeque multo magis animalium semina ijs nobiliora, & adeo semina omnia decreto Aristoteleo connumeranda sunt inter viuientia, & actu animata: Verba quidem Magistri clarissima sunt; ait enim, Est igitur omnibus animalibus commune generatio, & mors: modi autem differunt specie; non enim indifferens corruptio, sed habet aliquid commune; mors enim est, hac quidem violenta, illa autem secundum naturam: violenta quidem, quando principium extrinsecus fuerit: secundum naturam autem, quando in ipso, et partis consistentia ex principio talis, sed non aduentitia aliqua passio: In plantis igitur ariditas, in animalibus autem vocatur hæc, senectus. Est autem mors et corruptio omnibus similiter non imperfectis; his autem, idest imperfectis, assimiliter quidem, alio autem modo: Imperfecta autem dico, ut oua, & semina plantarum quæcumque sine radice: Omnibus igitur corruptio fit propter calidi defectum, perfectis autem, in quo substantia principium: hoc autem est quemadmodum dictum est prius, in quo sursum & deorsum copulantur; plantis quidem medium germinis et radicis; animalium autem, sanguineis quidem cor; exangui- bus autem proportionale. Posterius, plantarum semina viuunt, & sunt actu, animata: semina ergo animalium, adeoque semina omnia sunt viuientia,

2. De
gen. an.
cap. 1.

& actu animata: consequentiam deducit 11 Aristoteles asserens, animalium inanimato præstare propter animam, & viuere quam non viuere melius esse omnino; quum certum cuique sit, animalium semina esse præstantiora stirpium seminibus: sed & antecedens probatur ex eodem Aristotele, cui plantalis anima sic est coextensa corpori stirpis, ut ad eius diuisionem sit diuisibilis; adeoque plantæ diuise singula pars seorsum sibi retineat animam, qua viuatur; quum autem fructus & semina plantis adiuncta viuant velut aliæ illarum partes, quæ nutriuntur & augentur; procul dubio

dubio dum separantur a sua stirpe semina, remanent etiam animata; vt dum ab eadem separantur alie partes quæcumque seu ramorum, seu radicum, seu stipitis; quippe ratio eadem est omnium partium in proposito; quia similiter anima plantæ diuisibilis est, vnaque numero actu in tota integra planta, & multiplex potestate ad partium multitudinem: Quam rationem non vno in loco nobis innuit Aristoteles; primo quidē inquiring, x Videntur autem & planta viuere diuise, & animalium insectorum quedam, tamquam eandem habentia animam specie, etsi non numero: vtraque enim partium sensum habet, & mouetur secundum locum ad aliquod tempus. y Si autem non permanent, nullum inconueniens est; instrumenta enim non habent, quibus saluent naturam; sed nihilominus in vtraque partium omnes inexistunt partes animæ; et eiusdem speciei sunt ad inuicem, et toti; ad inuicem quidem, tamquam quæ non separabiles sunt; toti autem anima, tamquam indiuisibili existente, scilicet in partes diuersæ naturæ. z Videtur autem & quod in plantis principium, anima quedam esse: hac enim sola communicant & animalia, et planta: et hæc quidem separatur a sensitiuo principio; sensum autem nihil sine hoc habet. Secundo vero dicens, a Sicut enim in plantis quedam diuise videntur viuere, et separata ab inuicem; tamquam existente in his anima, actu quidem vna in vnaqueque planta, potentia autem pluribus; sic videmus & circa alias differentias animæ accidere in his, quæ inciduntur in insectis: etenim sensum vtraque partium habet, & motum secundum locum; si autem sensum, et imaginationem, & appetitum: ubi enim sensus est, & dolor et voluptas consequitur: ubi autem hæc sunt, ex necessitate desiderium est. Vnde constat, animas omnes, vegetalem scilicet, sensutricem, ac mortricem, vna excepta rationali, esse diuisibiles ad partitionem subiecti, cui coextenduntur; adeoque remanere in partibus separatis; & proinde in semine, quod a viuente seiunctum fuerit; vt olim etiam ostendimus agentes b De ortu animæ humanæ, c deque perfecta constitutione hominis in vtero. Amplius, quod sola mutatione accidentali, solaque alteratione, quæ sit secundum passionem, vt ait d Aristoteles, conuertitur in masculum, aut feminam, id necessario est animatum, & animatum anima sensutrice; nam masculus, & femina distincta non sunt nisi in genere animalis; animal autem constituitur in esse per animam e sensutricem; animatum autem ex inanimato, & animal ex nonanimali fieri nequit per solam mutationem secundum passionem, ac per solam alterationem: modo Philosophus agens ex professo de differentia maris & feminæ in eadem specie animalis, inquit, f Masculus autem, & femina proprie quidem animalis passionem sunt, non communes, quæ demuntur ab accidentibus separabilibus; sed propriæ, quæ nituntur accidentibus inseparabilibus; sed non secundum substantiam; quia non sunt specificæ differentie, forma essentiali notatæ; Verum in materia, & corpore varietatem designat, iuncta formæ substantia. Quare idem semen aliquam passionem passum, aut feminam, aut mas sit, per solam diuersitatem organizationis: igitur ex Aristotele semen constituendum est esse animatum eadem prorsus anima, quæ pollet illud viuens, quod ex ipso generatur. Sic ergo constat apertissime, peripatetice philosophantem non posse nisi semen animatum actu, ac viuens esse profiteri. Quod optime nouit g Simplicius, cui semen nihil est aliud

x 1. de an. 93.

y 1. de an. t. 94.

z 1. de an. t. 94.

a 2. de an. t. 20.

b lib. 2. cap. 7.

c cap. 6.

d 1. de gen. t. 23.

24.

2. de gen. an. cap. 3.

et 4.

2. de an. t. 16. 17.

f 10. met. t. 1. 25.

g 1. de an. com. t. 42.

aliud quam fetus imperfectus, hoc est nondum organizatus; fetus enim animatus est, ac viuit ante perfectionem organizationis ab ipso conceptionis exordio; siquidem Aristoteli *h* conceptus sit, vbi excrementum feminæ suscepit a semine maris principium, quo animatum est; id autem nihil est aliud, quam anima. Sed & Galenus ipse consentiens Aristoteli, reclamansque Sanctacrucio, semini tribuit animam, quam esse vult causam effectricem organizationis, ac formationis partium fetus; ait enim agens ex professo de semine, *i* semen primum omnium habere principium vegetabile, quod non ex sanguine, sed ex ipso semine arteriam, venam, neruum, os, & membranam efficit: constituitque vim formatricem esse animam vegetalem, vel eius facultatem in semine residentem: Immo semini dederat idem Galenus *k* alibi rationem opificis; vnde non solum id esse animatum, sed etiam efficiens primum esse decernit. Quin & alio in loco scribit, *l* Quare necesse est statim ex ipso maris semine naturæ facultates, quibus format, auget, nutritque animal, esse præsumere. Non negabit autem primarius Vallisoletanus, vt facit de *m* formatrice, facultatem auctricem, & nutritoriam animalis, nunc a Galeno semini concessam, inesse animæ, vel animam habenti; nisi cum Empedocle perperam philosophari velit, cuius opinionem in proposito recte proscindit *n* Aristoteles. Apertissime vero Sanctacrucianam opinionem explodit libro suo de *o* de Marcore Galenus inquit; *Quum autem marcor (vt diximus) sit viuens corporis corruptio; triaque sint viuentium genera, animalia, stirpes, ac semina, et ob hæc etiam fructus: horum proprie marcor affectus esse dicitur.* Vt iam hoc theoremâ, quo nos *p* alibi decreuimus, semen esse viuens, & actu animatum, tot rationibus ex rei natura desumptis communium, totque decretis Aristotelis, & Galeni roboratum, aperte demonstret oppositum Sanctacrucij placitum, animam & vitam semini prorsus interdicens, esse falsum, & non Philosophiæ solum, sed etiam Medicinæ neruis, ac succo destitutum. Quod ex eo quoque conuincitur, quia Regius Archiatus asserens, virtutem organizatricem, ac formatricem partium conceptus, insitam insidentemque semini, non esse *q* animam, neque qualitates *r* elementales, quibus correspondere dicit officium duritiem, & carniū molliem; quum virtuti formatrici correspondere statuat partium figuram, & ordinem, reliquaque ad organizationem attinentia; noua sua philosophia præter animam, & res elementarias in corporibus nostratibus comminiscitur tertium quid vir eximius; quod commentum plane conuellit Aristoteles, *s* vbi præter animam, & res elementares, tertium quid in viuentibus nostratibus non admittit. At dicit Sanctacrucius esse virtutem ab anima perfectam in semen; *t* dicit quidem, sed male virtutem illam collocat in corpore seminis, in quo censet nullam inesse animam: quia virtutes, & facultates operatrices ab animæ substantia defluentes, aut non re, sed sola ratione distinguuntur ab anima; vt nos late demonstrauimus in opere De *u* Intellectu Agente; aut, si sunt accidentia realiter distincta ab animæ substantia, vt opinatur Diuus *x* Thomas, semper tamen animæ copulantur, a qua in esse dependent,

dent, nec sine illa vnquam reperiuntur, vt lumen nullibi reperitur, y sine y 2. de an.
 presentia lucidi, a quo prouenit; quod omnes arbitrantur, quicumque t. 69.
 facultates ab anima profluentes, ab ea re distingui putauerunt: animæ
 vero facultates lumini comparari, constat tum ex Aristotele non 2. se-
 mel intellectum asserente similem esse lumini; tum ex ipsomet Galeno,
 facultatem motricem per nervos imperuios permeare dicente, vt a lumen
 per aerem, & aquam diffundi conspicitur: at Sanctacrucius facultatem
 organizatricem, eiusque exemplo pariter alias, hic loco & subiecto sepa-
 rat ab anima; cuius est virtus, vt præter omnium opinionem, ita præter
 omnem veram philosophandi rationem; qua docemur, facultates animæ,
 virtutesque, ac potentias naturales, esse inseparabiles ab anima, cuius sunt
 virtutes & facultates: an erit b potentia currendi, aut pugillandi, aut sa-
 lubritas, sine cursore, vel pugili, vel salubri? Præterea spiritus vitalis in
 eo corpore non potest inesse, quod non sit actu viuens & animatum; siue
 dicatur vitalis, quia vitam afferat, vt putant Medici; siue quia sit effectus
 vitæ, siue quia profectus a vita sit, & vitam conseruet ac tueatur: modo
 semen plenum esse spiritu vitali concors c Aristoteli constituit d Gale-
 nus, qui perspicuis verbis contestatur id Aristotelem dixisse: nostrum er-
 go placitum, quo sanciuimus olim semen esse viuens, & actu animatum,
 vt ex Aristotelis, & Galeni doctrina deriuauit in mentem, & commenta-
 tionem nostram e De ortu animæ humanæ, ac de f Perfecta constitutio-
 ne hominis in utero; ita & Philosophiæ nervis pollere simul & Medicinæ
 succo refertum esse dicendum est, frustra contradicente, sed non contra-
 probante Sanctacrucio. Procul dubio Philosophiæ Peripatericæ nervis
 destitutum est illud placitum, quo constituit Hispanus hic Doctor, virtu-
 tem formatricem partium, ac generatricem fetus, a parentibus inditam
 semini, & infra naturam animæ collocatam ab insigni viro, sine parentis
 opera, qui mortuus esse potest conceptionis, & organizationis tempore,
 producere partes animatas, & animam ipsam in fætu. Aeuatam & guber-
 natam a summo g Deo, qui primus rerum omnium efficiens causis im-
 perfectis succurrit: etenim nosse debuerat vir inclytus, hoc effici quidem
 a Deo supernaturaliter operante, non effici vero a Deo h physice causis
 secundis cooperante: quare physicum argumentum tractans Regius Ar-
 chiater, non debuit a Theologia sibi auxilium petere; quum i Aristote-
 les decreuerit, Non licere scientifico transcendere de genere in genus; at
 hic rei difficultate pressus ac pene oppressus, ad Aram confugit, Diuinum-
 que sibi auxilium implorauit Sanctacrucius, Tragicos illos imitatus, qui
 fabulæ solutionem naturalem ex arte sibi non inuenientes, ad Deum con-
 fugiunt, aut ad consimilem quampiam aliam machinam; quod genus
 philosophandi (si quidem hoc philosophari dicendum est) non solum re-
 prehendit k Luctetius, eos redarguens, qui.

Quorum operum causas nulla ratione videre
 Possunt, hæc fieri Diuino numine rentur.

Sed etiam Aristoteles, tum asserens, l manifestum esse fabularum solu-
 tionem ex ipsismet potissimum fabulis proficisci debere, non autem ab ali-

E

quo

g pag. 68.
 69. 74.
 h 2. phys.
 t. 73.
 i. cal. t.
 100.
 12. me-
 ta. t. 52.
 & seqq.
 i 1. post. t.
 56.
 k lib. 6.

l poet. cap.
 12.

quo artificioso: tum præcipiens unicuique scientifico, vt propositorum effectuum causas proximas, & proprias afferat; non autem communissimas, & remotissimas; Oportet autem, inquit, semper causam vniuscuiusque summam querere, vt et in alijs, vt homo adificat, quoniam adificator est; adificator autem est secundum adificandi artem: hæc igitur prior causa est; & sic in omnibus. n. & alio in loco scribit, Quum itaque quisquam quam sit causa querat, quoniam multipliciter causa dicuntur, omnes contingentes causas dicere oportet; vt puta hominis, quæ causa vt materia? nempe menstrua: quæ vero vt mouens? nempe semen: quæ vero vt forma? quod quid erat esse: quæ autem vt huius causa? finis: fortassis autem hæc ambæ idem sunt. Oportet autem proximas causas dicere; quæ materia? non ignem, vel terram, sed propriam. Ceterum hæc non curans Sanctacrucius effectum naturalem in causam non solum remotissimam, sed in supranaturalem ac mere theologicam retulit: & agens de rebus physicis permiscuit illis nullo glutino coherere valentes theologales, nimirum potentias a Theologis appellatas o obedientiales: quasi liceret in Philosophia, quæ pabulum est animorum, vt ait Macrobius in p Saturnalibus, & ante Macrobius q Athenæus in suis Dipnosophistis, farcimina conficere, vt Hispani coqui pulmentum ex omni eduliorum genere conferciunt, quod sua lingua nuncupant, Olla podrida: Diuus enim Thomas vt in Theologia quandoque potentijs obedientialibus cognominatis vitur apte; eas tamen non affert vnquam in Commentarijs ad Aristotelem adhibitis, ac vbi Physiologus agit. Quæ vero posterius addit Sanctacrucius, quum dogmata nostra nihil omnino tangant, non opus est vt in ijs examinandis immoremur. Sed tamen ad huius nostræ responsionis complementum, vt unicuique scholium hoc legenti pateant rationes, quibus nos olim nostrum theorema de formis materia substratæ nihil impertientibus, a Sanctacrucio falsitatis, ac imbecillitatis accusatum, fulciuimus; eadem nunc referendæ sunt, si forte ab Accusatore diligentius inspectæ, ac intimius inspectæ, illum ad saniores sententiam reducant: Qui si earum veritati parere, ac debitam nobis palinodiam canere recusauerit; hæc nostram causam ad tribunal Sapientum in Areopago litterario repetita tuebuntur.

Formas in materia bifariam existere posse, & vt actus in subiecto, & vt res locata in vase. Cap. V.

2. De spōt. viii. ortu. cap. 28. **Q**uoniam vero, vt a alibi diximus, forma, & anima bifariam in materia, & in corpore in esse valet; nimirum vt actus, & perfectio in proprio subiecto; & vt contentum in vase, nihil ad eam pertinens: videndum est, quomodo anima, quæ est agens vniucum animantia sponte nascens procreans, præexistat in materia spontaneæ generationi dicata. Sed in primis fieri posse, vt forma insit in aliqua materia, nihil illi tribuens, nihilque ad eam pertinens, nec per se, nec per accidens; sed vt in vase, atque in loco; multa sunt, quæ nobis aperte demonstrent: quæ sigillatim explicanda sunt; quia dogma est hoc non ita tritum, nec ita facile

facile captu; & in quo cardo fere consistit verâ sententiâ de natura efficientis vniuerſi procreantis animantia sponte nascentia; nam formas in materia reperiri plurimas vt actus eam perficientes, ita notum est omnibus, vt nullius indigeat probationis. In proposito autem sciendum est, formarum multa esse genera; quæ ex rei natura beneficio diuisionis inuenienda, & distinguenda sunt. Forma etenim absolute diuiditur in accidentalem, & substantialem: accidentalis forma est vt scientia; quæ forma est intellectus animæ, apud *b* Aristotelem; vt etiam imagines ab obiectis sensibilibus per medium ad organa sensuum vtrumque translata; quo nomine sensus *c* Aristoteli dicitur esse receptiuus specierum siue formarum sine materia. Forma vero substantialis duplex est item; alia est forma secundum analogiam, alia est forma proprie dicta; secundum analogiam forma est ignis tum in misto, tum etiam in mundo relatus ad alia elementa; vt *d* alicubi monet Aristoteles: forma vero proprie dicta duplicem aliam habet differentiam; nam alia est forma afficiens, vt *e* nauta; alia est forma informans: quæ pariter subdividitur in formam totius; quæ est pura essentia compositi contradistincta mentis opere, seu etiam a parte rei separata ab omnibus eiusdem compositi accidentibus; atque in formam partis appellatam; quæ est altera, & præcipua pars essentia, ac omnino primus actus materiam essentialiter perficere natus. Omnibus hæc formis commune est, habere materiam aliquam sibi substratam; & in ea esse valere tum vt actus ipsam perficientes; tum etiam quoquo pacto vt in vase, nihil materiei subiacenti concilians: Quod postremum nobis est diligenter explicandum; quando alterum vnicuique patet.

b 2. de an.
t. 24.
3. de an.
t. 3. 6. 38.
c 2. de an.
t. 121.

d 2. de
gent. 50
8. Phys.
28.
e 2. de an.
t. 11.

Formas accidentales esse valere in subiecto vt in vase, nihil illi concilians. Cap. VI.

R *o* **A** Accidentales porro formas in materia vt in vase reperiri posse, nihil ad eam attinentes, notum in primis est ex formis sensibilibus ab obiectis coloratis in medio productis; species enim istæ visibiles in medio perspicuo reperiuntur pure vt in loco, nihil ad essentiam illius diaphani pertinentes, neque per se, neque per accidens; nam illud non actuant, neque perficiunt vlla ratione; quippe actus diaphani est *a* lumen apud Aristotelem, non autem coloris imago in illuminato perspicuo degens; quandoquidem propria functio imaginis colorum est tum representare obiectum visibile; tum suscitare facultatem visoriam ad eiusdem obiecti cognitionem; tum reddere formaliter actu visibile obiectum, quod representat; id enim fit actu visibile a *b* lumine, vt ab efficiente; ac per suam imaginem in medio, vt per formam: Modò aer illuminatus, a specie coloris in se suscepta nec redditur visibilis; quia natura diaphani est *c* inuisibilis; aut ad summum visibilis vnius beneficio *d* luminis. quod illi gerit vicem coloris decreto Aristotelis; Nec vero species coloris aerem suscitât ad visionem: nec aeri visibile representat obiectum;

a 2. de an.
t. 69.

b 3. de an.
t. 18.

c 2. de an.
t. 68.

d 2. de an.
t. 68. 69.
70.

de sem. &
sem. ca. 5.

E 2

vt om-

ut omnes norunt: Quare forma hæc in aere illustrato inest nihil ad ipsum
 pertinens; aut ut in vase, siue in loco, atque ex mera necessitate materiæ;
 ut inest calor in aqua feruida; siquidem perspicuum illustratum, a præ-
 sente colorato non potuit non in se admittere illius imaginem. Consi-
 liter etiam imago puellæ se ad speculum exornantis, in eo est ut in loco, &
 vase, nihil ad illud attinens. Non dissimili ratione calor in aqua ignis actio-
 nem passa, inest ut in loco, ac ex necessitate materiæ. Pariter habitus Geo-
 metriæ, qui forma est accidentalis, reperitur in Dormiente Geometra, ut
 in vase, nihil illi conferens; namque haud potest secundum eum habitum
 contemplari Geometra dormiens; cui expergefatto statim habitus ille se
 se communicat in formam perficientem, eumque actu Geometram effi-
 cientem, vel e Aristotelis obseruatione. Haud aliter ab eodem Aristotele
 intellectu anima dicitur locus formarum; in qua pleræque ali-
 quando insunt ut in vase. Verum enim vero appositissimum propositi e-
 xemplum habemus in doctrina Platonica (quam Medicus Sanctacrucius
 non poterit non admittere cum Galeno) nimirum Platonici vulgo statu-
 unt, insitas esse atque innatas in humanis animis rerum omnium notio-
 nes; quæ ab ortu intellectum puelli minime perficientes ob earum exilira-
 tem, in eo sunt velut in vase; at si vel a præceptore, vel studio excolan-
 tur; statim viuiores effectæ notiones illæ se se exhibent mentibus nostris
 in habitum, & in formam ipsas perficientem; constituuntque intellectum
 in habitu, siue scientem, qui prius ignarus existerat: quæ omnia constant
 in Menone, atque alibi passim apud Platonem. Quin etiam Theologi no-
 stri (quos non semel adhibet suorum dogmatum comprobatores in suo
 volumine Sanctacrucius) concedentes Angelis rerum omnium species im-
 pressas, eorum mentibus concreatas; pleræque illarum ante rerum sua-
 rum, ac futurarum cognitionem (noscunt enim Angeli non omnia simul,
 sed præsentia solum ex sui natura, & hoc post hoc) easdem species rerum
 nondum ab Angelo cognitarum, in eo velut in vase, ac minime illius in-
 tellectum actuantes perficientesque inesse confiteri coguntur; quæ species
 postea rerum Angelis præsentium cognitione in habitum mutatæ, menti
 Angelicæ se se in formam, & habitum communicant, & impertiuntur.
 Ita ergo constat, formas accidentales in materia esse valere, ut in vase, cu-
 ius nihil omnino sint; cuius nihil omnino conferant per multum tempo-
 ris intervallum.

*Formam analogice dictam de genere substantia in materia esse posse
 velut in vase. Cap. VII.*

Formam quoque illam inter substantiales, quæ secundum analogiam
 dicitur, in subiecta sibi materia esse valere velut in vase, illam mi-
 nime perficiendo, in timius inspecta rei natura constabit aperte. Huiusmo-
 di namque forma dicta est esse ab Aristotele ignis in mistis erga cetera
 elementa: & profecto ignis in calce noua inest latens ut in vase; quippe
 calx frigida est tætui, nec vrit; ubi vero calci recenti aqua fuerit affusa,
 illico

illico latens intra eam ignis exierit se se in euidentem flammam, seseque materiei dudum substrata nouissime communicat in formam misti a prædominio ignei; non est enim nouus ignis ille genitus ab aqua; quoniam contraria mutuo se se *b* corrumpere student natura sua; nec *c* vllum alterum generat; quum omnis essentia sibi *d* similem procreet. Nec est nouiter effulgens illa flamma ignis expansi concentratio in angustum cœtrum calcis, & concentrati viuificatio, vt vulgo dici consuevit; quia in omni misto ita sunt ad inuicem *e* confusa elementa, vt quælibet misti portio, quantumuis exilis, mista sit; nec vnum elementum in misto ab alijs separari valeat, & in vnum cogi locum, citra misti corruptionem: calx enim affusione aquæ inflammata non corrumpitur. Sed flamma illa ex humectata calce surgens nihil est aliud, quam latens, ac veluti dormientis ignis excitatio; qui excitatus, calcis materiam perficit actuans in flammam; quæ contrariam sibi aquam depascere, consumereque conatur; nempe vt cineres sunt partes terrea lignorum; ita sane calx est lapidum terrena portio; virtute namque ignis comburentis portione lignorum & lapidum aquea in aerem, & aerea in ignium flammam explicata, iuxta illud *f* Lucretianum,

Non alia longe ratione atque arida ligna

Explicat in flammam, et in igneis omnia versat

comburens ardor: remanet sola terrea portio in cinere & calces in quibus calor continetur, & ignis, vt in loco, *g* Aristotelea obseruatione; qui quidem ignis mox calci aqua affusa, & cineri, euadit in formam & lixiuij, & flammæ de calce micantis: est etenim vt cinis lignorum cadauer, ita calx veluti lapidis combustionem demortui cadauer. Sic ergo constat substantialem formam analogice dictam in materia contineri posse vt in vase aliquandiu nihil subiecto exhibentem.

Formas substantiales assistentes in materia subdita contineri posse, velut in vase, illi nil tribuentes. Cap. V I I I.

Sed *a* etiam formas illas de genere substantiæ, quas assistentes appellamus, in materia esse posse, velut in vase, illam non perficientes, non gubernantes, nihilque omnino illi exhibentes per effatu dignam temporis differentiam, aperte nobis nautæ demonstrant; qui sunt formæ naui *b* assistentes; nauta siquidem in naui domiens, in ea vt vase ac loco continetur, nihil illi communicans; qui expergefactus se se naui eidem exhibere consuevit in formam gubernantem, mouentemque nauigium. Quin etiam nauta vigilans, in nauigio inepto est vt in vase; quia illud ad actum nauigandi promouere nequit, nec illi assistere in formam propriam. Immo vero & in apta naui de salo in solum transducta vigilans nauta inest vt in vase, nihil nauigio præstans, quod ei conferat ad munus nauigandi. Sic igitur & forma substantialis assistens, in propria materia inesse aliquandiu potest vt in vase; ac postmodum illi se se in formam actuantem exhibere. Quod nunc ea quoque ratione confirmamus, quoniam Aristoteles

auo

b 1. *Phys.*

t. 81.

c 1. *Phys.*

t. 51.

d 1. *mag.*

mor. cap.

10.

e 1. *de*

gen. t.

86.

f lib. 2.

g 2. *de*

part. cap.

2.

a 2. *de sp.*

viu. ort.

cap. 31.

b 2. *de an.*

t. 11. 8.

phys. t.

28.

quo suo nouit Idolorum statuas oracula & responsa dare; qua de re pul-
 chram c alicubi refert historiam inquit, Nam & in Lemno insula ca-
 c 3. his. pro ex mammis, quas geminas iuxta genitale gerit, tantum lactis emulgebatur,
 cap. 20. ut colostra inde conficerent: quod idem etiam proli mascula capri illius euenisse
 accepimus: sed hac ostentis annumeranda potius ducunt: nam ex Lemnio illi pe-
 coris domino consulenti Deus amplius incrementum peculij futurum respondit.
 Dæmon igitur ille, qui talia responsa dabat, erat in statua velut in vase,
 ac loco, nihil illi tribuens; & quum huiusmodi Dæmon fuerit Aristotelis
 decreto forma assistens; iam formæ assistenti conuenit esse in materia ve-
 lut in vase, cui nihil tribuat: ad differentiam Intelligentiarum, quæ cælo
 assistentes, illud animant & viuificant, decreto d Aristotelico.

d 2. cæl.
 t. 13.

*Formam totius appellatam esse posse in sua materia, ut in vase, nil illi
 præstantem. Cap. VIII.*

a 2. De
 spont. vi.
 or. cap.
 32.
 b 1. De
 gen. t. 28.

Ceterum a & forma substantialis illa proprie dicta, quam formam;
 totius appellare consueuimus, in propria materia, velut in vase, diu-
 le permanere potest, nihil illi conferens; quod præclare docuit nos Aristo-
 oteles b alicubi, asserens terminum, a quo incipit motus augmenti, seu id, ex
 quo corpus viuens augetur, non esse illud potentia corpus & magnitudo,
 actu vero incorporeum & sine magnitudine, quod ita existit in corpore, R^o
10
 quanto, ut non sit aliquid illius, neque secundum se, neque secundum acci-
 dens; sed in eo, ut in vase contineatur: id vero actu incorporeum & poten-
 tia magnitudo; nihil est aliud quam substantia composita ex materia &
 forma, non quidem prout in primo naturæ momento præcedit quanti-
 tatem & reliqua omnia accidentia; sed quatenus in secundo instanti natu-
 ræ subdita est ipsi quantitati, & illa vndique circumdata: cuius tamen
 quantitatis ea substantia non est aliquid, neque secundum se, hoc est, neque
 pars, neque attributum essenziale; neque secundum accidens: quum vicif-
 sim quantitas illa sit accidens tali substantiæ: ista etenim substantia in du-
 plici statu considerari potest, nimirum & in prioritate naturæ, qua præcedit
 cuncta penitus accidentia, proindeque separata est ab omni corpore quan-
 to; & in secundo instanti naturæ, in quo subiecta quantitati, ab ea separa-
 tur sola essentia & entitate. Sed hæc fusius in Commentarijs ad eum lo-
 cum nobis explicantur: sat est nunc obseruare, ab Aristotele constitui, hu-
 iusmodi substantiam, quæ forma totius appellatur, in quantitate residere,
 velut in vase, perspicuis hisce verbis, c Sed si in aliquo inest; si quidem separa-
 tum ita, ut aut non illius secundum se, aut secundum accidens aliquid sit; contin-
 gent multa, & impossibilia: Dico autem ut si generatur aer ex aqua, non aqua erit
 transmutata; sed propterea quod ut in vase aqua inest, materia eius. Negat qui-
 dem Aristoteles hic aerem ex aqua fieri, quia in aqua præexisteret aer ut in
 vase; at vero supponit substantialem formam totius appellatam in sua ma-
 teria, & substantiam in quantitate velut in vase reperi posse, ab ea ita es-
 sentia separatā, ut nihil illius sit, neque per se, neque per accidens; atque
 adeo non sit eius actus; quum Aristoteles animam aliquid esse ipsius cor-
 poris

poris *d* aliquando colligat ex eo quod prius *e* constituerat, ac *f* demon-
strauerat eam esse actum primum corporis.

*Formam substantialem informantem in materia esse valere, velut in vase,
cui nihil tribuat. Cap. X.*

Vterius *a* autem, formam etiam informantem, quæ forma partis ap-
pellatur, in substrata sibi materia contineri posse velut in vase, cui ni-
hil omnino conferat, neque per se, neque per accidens, per aliquod tempor-
is interuallum, id aperte conuincit, quod in nutrimento, & in augmento,
RO ubi alimentum vltimum probe digestum applicatum fuerit vndique, ag-
II glutinatumque parti nutriendæ, sed nondum in partis illius substantiam
transmutatum; tunc vere anima & forma illius partis in eo nutrimento
ineft vt in vase, nihil adhuc ad ipsum pertinens, neque per se, neque per ac-
cidens: mox tamen se se illi nutrimento cõmunicatura est in formam & a-
nimam, dum scilicet alimentum in alendæ augendæque partis substantiã
transmutabitur. Atque hoc est, quod *b* Aristoteles ait, augmentum fie-
ri secundum formam, non autem secundum materiam eius, quod auge-
tur. Huc ea quoque pertinere videntur, quæ sanxit *c* alibi Præceptor
admirandus asserens, *At vero Solis calor, & animalium, non modo qui in semi-
ne continetur; verum etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum a na-
tura, tamen id quoque principium habet vitale.* Si ergo excrementum ani-
RO malium, & omnino cadauer, quod est materia proxima viuientium spon-
12 te nascentium, habet in se principium vitale; quod non potest esse nisi ani-
ma; quæ *d* sola est principium vitæ: & tamen id principium est diuer-
sum a natura illius excrementi; ac proinde in eo non ineft vt forma; quæ
est rei cuiusque *e* natura: iam plane constat eiusmodi animam in eo ex-
cremento inesse velut in vase, nihil illi tribuentem, nihil ad ipsum peni-
tus attinentem. Ad hoc theorema confirmandum ea quoque maximope-
re conferunt, quæ decreuit alibi *f* Magister priuationem posse aliquando
post corruptionem præcedentis compositi, & generationem noui, in hoc
ipso permanere; adeo vt genitum constitui dicatur per accidens ex priua-
RO tione: siquidem in genito priuatio pristina remanens, in eo non permanet
13 vt forma; quum sit illius formæ opposita; quare in illo inerit nihil ad ip-
sum attinens, velut in vase. Neque vero priuatio in re genita permanere
dicetur, vt dispositio materiam preparans ac determinans formæ retinen-
dæ: quia dispositio huiusmodi per se ineft in propria materia; quum Ari-
stoteli priuatio remaneat per *g* per accidens aliquando in re genita: Quum
ergo priuatio re ipsa sit forma præcedens, vel *b* Aristoteleo decreto; &
forma præcedens, vt *i* alibi probauimus ex Aristotele, nonnunquam com-
pariatur in eadem materia subsequenter, ad quam est subordinata; vt in
k numeris præcedentes se habent ad postremam vnitatem: plane patet,
formam substantialem informantem, in substrata sibi materia contineri
posse velut in vase, nihil illi penitus exhibentem.

Ratio.

d 2. de an.
t. 26.
e 2. de an.
t. 25.
f 2. de an.
t. 6. 7.

a 2. de
sp. viu.
ort. cap.
33.

b 1. De
gen. t. 35.
c 2. De
gen. an.
cap. 3.

d 2. de an.
t. 36.

e 2. Phys.
t. 12.

f 1. Phys.
t. 66.

g 1. Phys.
t. 66.

h 1. Phys.
t. 50. 56
64. 68. et
2. Phys. t.
15.

i 1. de ort.
an. ca. 34
3. de ort.
an. ca. 20

k 8. Me-
ta. t. 10.

Rationalem animam & Intelligentiam in corpore contineri, posse vt in vase, ipsum non actuando. Cap. XI.

- a** 2. de **A**ddimus etiam in *a* ecclasi rationalem animam, & alias inferiores animæ humanæ partes nullum ferme corpori subiacenti adiuumentum. *spöt. viii. ort. cap.* afferentes (quod alibi latius ostendimus in opere *b* De his qui diu sine alimento viuunt) non a corpore alienari reipsa, sed in corpore quasi vt in vase contineri, formæ naturam quodammodo exuras. Ita sane apud viros etiam sapientiores vetusta inualuit opinio, in hominum interitu, eorum potissime, qui rationi minime paruerunt, quique violenta mortem diem obierunt, animas rationales corpora sic non deferere, vt in sepulchris vna cum cinere, atque cadauere, ossibusue vniuscuiusque animæ. *lib. 3. ca. 88. & lib. 4. ca. 65.* Fati cuiusdam lege non conquiesceret. Id habemus ex Ammonio, qui suo in commentario ad Porphyrij Predicabilia tractans de illa Philosophiæ definitione, qua dicitur esse Meditatio mortis, asserit. *Quemadmodum in meditatione Philosophi anima etsi a corpore se iungitur, tamen corpus ab anima non separatur; quum uiuat; ita in obitu corpus etsi ab anima dissociatur; anima tamen suum corpus non omnino deserit; ita namque corporum amatrices sunt animæ; vt post mortem tamen adhuc eodem amore teneantur; atque ob eam causam fieri autumant, quæ circa mortuorum tumulos videri solent, umbrarum apparitiones.*
- c** *Lib. 2.* Porphyrius etiam idem agens de *c* sacrificijs prauam & irrationalem animam, quæ corpus suum violentia reliquit, expoliata corpore, ad hoc ipsum deinde se ad mouere monet, ibique moras protrahere. Quin in opere
- d** *Lib. 2.* De *d* Abstinencia ab esu carnium ait, Philosophus animum a corpore per violentiam non extrudet interficiendo vllum animal; nam si vim intulerit, nihilominus permanebit ibidem, unde sic exire compulerit. Multo prius in Phædone Plato scripserat, impuras animas circa sepulcra versari, & videri. Sed hac de re omnium euidentissime *e* Plotinus, *Quid ergo, inquit, si quis det operam vt corpus dissoluatur ab anima? Verum sic vim inferret; neque corpus tunc dimitteret animam; quia scilicet retineret eam, vt vas, & locus, sed ipsum anima destitueret; quia illud ipsa non viuificaret animaretque.*
- f** *1. in somn. scip. c. 13.* Sed & eandem sententiam *f* Macrobius habuit asserens, exitu animæ coacto a corpore, animam circa corpus magis magisque vinciri: Et reuera ideo sic extorta anima diu circa corpus, eiusque sepulturam, vel locum, in quo iniecta manet, *g* *1. Tull. scul.* peruagantur. His, ne multos alios referam, demum & *g* Cicero subscribere videtur inquit, *Hæsit in vetustiorum mentibus, mortem non interitum esse omnia tollentem, atque delentem; sed quamdam quasi migrationem, commutationemque vitæ; in claris viris, & feminis dux in cælum solet esse; in ceteris humi retineretur, & permaneret tamen.* Quæ licet non omni ex parte
- h** *Disq. mag. 19. lib. 2. q. 26. sect. 2.* vera sint; illud tamen verum esse profitemur cum *h* Delrio, & alijs pijs doctis que viris rationales defunctorum animas posse in corpore aliquo velut in vase per aliquod temporis interuallum contineri, absque eo quod corpus illud animent atque viuificent: sic dubio procul apparentes viuentibus mortuorum animæ in corpore sibi assumpto sunt velut in vase, siue corpus

corpus aereum sibi assumpserint; siue cadauer aut proprium, aut etiam alienum: Sic & occulto præpotentis Dei iudicio defuncti animam posse habere locum peculiaris sui purgatorij proprium cadauer, in quo, citra eius viuificationem, velut in vase, ac loco, seu etiam carcere ad statutum tempus contineatur, vnanimes decernunt sacre Theologiæ doctores:
 10 Apud quos Diuus i Thomas his consentanea scribit, decernens Angelos
 15 interdum assumere sibi corpora, vt possint cum hominibus conuersari; sed corporibus assumptis vitam non impertire, nec operationes proprie vitales; adeoque illis corporibus non copulari vt formas, sed in ijs esse velut in vase. Sic ergo rationalis anima, & ea præstantior Intelligentia potest esse in corpore velut in vase, ipsum non viuificans, nihilq; ad ipsum pertinens.

i 1. part.
qu. 51.
ar. 2. 3.

Animam vegetalem, & sentientem contineri posse in corpore, vt in vase, ipsum non viuificantes, ex rei natura demonstratur. Cap. XII.

SI & † rationali animæ, subcælestium formarum omnium perfectissimæ, quin & Angelicæ menti ea quoque perfectiori; & formis alijs omnibus inferioris ordinis tum accidentalibus, tum analogice dictis, tum assistentibus, tum informantibus, tum partialibus appellatis, tum etiam totalibus, minime repugnat, sed plerumque conuenit in corpore sibi substrato inesse, velut in vase; nullamque perfectionem essentialem ipsi exhibere: quid ni dicamus animas vegetales, & sensitricas itidem posse in corpore subiecto aliquandiu esse, velut in vase, ipsum non animantes? Sed & hoc idem validiori ratione comprobare possumus, eo quia certum est in ortu viuentis Naturam eum ordinem seruare, vt primo materiam disponat, dispositæ dein animam conciliet, deinceps alio instanti naturæ anima in corpore suscepta in eo maneat, vltius manens in eo ipsum viuificet, ac postremo viuificatum ad vitæ functiones obeundas promoueat. Qua ratione profecto contingere potest, vt anima corpus a se viuificatum non statim ad vitæ operationes edendas attollat: sed in eo sine opere diu moretur, vt
 16 actus primus a secundo seiunctus (quod etiam in viuente ac perfecto ani-
 16 mali contingere posse monet a Aristoteles) quod & in ouis, plantarumque seminibus, & in conceptu animalium euenit, vt fuscè dudum ostendimus in opere nostro b De his qui diu sine alimento viuunt: eadem penitus ratione contingere non dubitamus vt anima in corpore aliquandiu manere valeat antequam ipsum viuificet; nimirum vt nihil prohibere valeat quin anima primum indita corpori in ea prioritate naturæ, qua existentia animæ in corpore præcedit ipsam corporis ab anima viuificationem (viuificatio corporis enim est quædam animæ functio; functio vero qualibet præsupponit necessario præexistere id cuius est functio; quia non entis nulla est operatio) non momento solum, sed temporis aliquo permaneat interuallo: ita nihil impedit vt in morte viuentis, in qua primum anima cessat a vitæ operationibus, deinceps ab actuatione viuificationeque corporis, deinceps ab existentia in corpore, post intermissas vitæ functiones, & corporis viuificationem, aliquandiu in eodem corpore maneat, velut in

† 2. de sp.
viii. ort.
cap. 35.

a 2. de an.
t. 5.
b lib. 3.
cap. 5. 6.
17. et
seqq.

vase, nihil illi tribuens. Quin & in morte animalis vt plerumque contin- R6
 git non simul cum vitæ functionibus vitam aboleri, sed prius obliterari 17
 cunctas vitæ operationes, deinde viuens interire; in medio tempore saepe
 non exiguo anima solummodo viuificante subditum sibi corpus, sed in eo
 nullam penitus actionem vitæ obeunte: sic etiam euenit, vt vbi defierit
 anima corpori vitam communicare, post mortem in cadauere diutule ma-
 neat, velut in vase. Cuius rei alia quoque ratio physica & aperta est ea, R6
 quia corpori subcælesti anima vnitur mediante calore; quo etiam velut in- 18
 strumento vtitur ad omnia vitæ munia obeunda; quod nos non c vno in
 loco docuit Aristoteles: cui quum præstantior anima pluris d caloris in-
 digeat in subdito sibi corpore; quumque, reclamante nemine, præstan-
 tius sit ab anima corpori vitam, & vitæ functiones simul exhiberi, quam
 sine functionibus vitam ociosam; nobiliusque sit animam in corpore inef-
 se illud viuificantem, quam in eo esse vt in vase, nihil illi tribuentem: pro-
 fecto quando calor in animantis morte sensim contabescit; necessarium est
 animam prius vitæ functiones intermittere, corporique solum vitam ex-
 hibere ad tempus aliquod; deinde vltius fatiscente calore, ab anima
 corpori non amplius vitam conciliari; sed animam in eo feriantem peni-
 tus, vt in vase, aliquantisper immorari, ac remanere; scilicet cum imbe-
 cillo calore ad certum gradum; quem vbi exuat calor, & anima necessa-
 rio desinat esse in corpore; fatiscens quidem, si corruptibilis extiterit; se-
 parata permanens autem, si fuerit incorruptibilis.

*Formam, & animam, a qua vt ab efficiente vniuoco proxime generantur ani-
 mantia sponte nascentia, præexistere in eorum materia, seu in cadauere,
 vt in vase, nihil ad eam conferendo, colligitur ex rei na-
 tura, et ex illustri loco Aristotelis. Cap. XIII.*

*a 2. de sp.
 viu. ort.
 cap. 36.*

Quamuis autem *a* efficiens vniuocum, a quo proxime fiunt animan-
 tia sponte nascentia, sit forma, & anima; existatque in eorum ma-
 teria; non tamen in ea inest, vt forma in materia, eam perficiens; nec vt
 anima in corpore, ipsum viuificans; sed nihil subditæ materiei præstans,
 nihilque ad illam attinens, in ea inest vt in loco & vase, ac ex necessitate
 materię: quod licet sensui respondere non videatur; & consensui, consue-
 tudinique philosophandi repugnare; & quamuis maioris longe sit ingenij,
 reuocare mentem a sensibus, & cogitationem ab consuetudine abducere,
 quam mihi fortasse contigerit; conabor tamen, præter allatas olim ratio-
 nes, proposito dogmati alias ex rei natura, & ex Aristotele nunc adhibere.
 In primis enim materia, ex qua proxime gignuntur viuientia sponte na- R6
 scentia, est purum putumque cadauer; vt late *b* pridem ostensum fuit: 19
 sed in cadauere anima non inest vt forma in materia, illi tribuens esse vi-
 uens & animatum; verum in eo esse potest vt in vase, ex necessitate mate-
 rię; quod & nuper vidimus, & mox apparebit: ergo forma, & anima, a
 qua velut ab efficiente vniuoco proxime fiunt viuientia sponte nascentia,
 præexistit in eorum materia; quæ cadauer est, vt in vase, nihil illi tribuens.
 Deinde

*b 2. de
 spont.
 viu. ort.
 cap. 14.
 15.*

rō Deinde vero quum vnuquodque fiat ex suo contrario, apud c Aristote-
 20 lem; scilicet ex materia priuata propria forma; atque adeo viuens ex non
 viuente necessario fiat, velut ex materia; quum id, in quo anima est vt
 forma, siue informans, siue assistens, ab ea necessario constituatur in esse
 viuentis; procul dubio anima, quæ proxime procreatura viuens sponte
 gignendum sibi vniuocum in illius materia præexistere ostensa est, in ea
 esse non potest sub ratione formæ, & animæ; sed in ea est vt in vase, ac om-
 rō nino vt quid nihil ad eam pertinens. Deinceps autem quum inter viuen-
 21 tia cuncta imperfectissima sint, quæ sponte nascuntur; perfectioribus ani-
 mantibus omnibus interuentu seminis orientibus; naturæ ordo postulat, si-
 quæ semine fiunt, ex eo ceu ex materiali principio nascuntur, non quate-
 nus est animatum, sed quatenus est mistum, cui accidit esse animatum;
 anima solum illi subministrante vim effectiui principij (est enim semen
 varia ratione generationis non spontaneæ simul & d efficiens & e ma-
 teriale principium Aristoteli; vt fuscè demonstratum a nobis est in opere
 f De ortu animæ humanæ, atque in libro g De perfecta constitutione
 hominis in vtero) rationi consentaneum est materiam viuentium sponte
 nascentium procreatricem eorum animam minus participare; hoc autem
 fieri non potest nisi anima viuentia spontenascencia generans, in eorum
 materia sit nihil ad eam pertinens, neque per se, neque per accidens, sed
 vt in vase; quippe anima perfectiora viuentia non sponte nascentia pro-
 creans, in eorum materia esse potest vt forma, sed per h accidens; quum
 in eorum efficiente sit per se. Quod autem, quæ in aliquo sunt vt in vase,
 dicantur ab eo ita separata essentialiter, vt nihil eius sint, nec secundum
 se, nec secundum accidens, perspicue nos alicubi docuit i Arist. Præterea
 rō verò, ex eo quod anima in viuento est id, quo k primo est, & operatur,
 22 colligit l Arist. animam esse in corpore tamquam aliquid ipsius corporis:
 ita sane ab opposito, ex eo quod anima in cadauere (quod ostendimus
 m olim esse materiam viuentis sponte gignendi) non est id, quo cadauer
 viuit, & operatur, colligere necessario debemus animam in eo corpore in-
 esse, tamquam nihil ipsius, aut vt in vase. Immo vero nisi Aristoteles sup-
 posuisset animam esse posse in corpore aliquo tamquam nihil ipsius, sed vt
 in vase; profecto quum n ostendisset animam, qua primo viuimus, & ope-
 ramur, esse non corpus, nec sine corpore, sed in corpore; frustra eam ad-
 didisset esse aliquid corporis ipsius, nimirum actum primum, & perfectio-
 nem essentialem. Insuper Aristoteles o alibi constituit apertissime for-
 mas & animas esse in materia vt in vase & loco, nihil illi tribuentes, dum
 agens de generatione viuentium spontenascentium, ita scribit, Qua autē
 vel sobolem nullam procreant, vel non fauant, eorum omnium ortus spontineus est.
 Omnia vero, quæ hoc modo consistunt, aut in terra, aut in aqua cum putredine gi-
 gni visuntur, & imbre admissa: quum enim dulce in principium constituendum se-
 cernitur, quod superest talem accipit formam: nihil autem gignitur putrescens,
 sed coniectum: putredo vero, & putridum excrementum rei coniectæ est: nihil e-
 nim ex toto efficitur; quomodo neque in ijs, quæ ab arte conduntur; nam nisi ita ef-
 fet, facere non requireretur; sed quantum inutile est, id aut a natura, aut ab arte

c 1. phys.
 t. 43.
 et seqq.

d 2. Phys.
 t. 28.
 e 1. phys.
 t. 62.
 f lib. 1.
 cap. 54.
 55. lib. 2.
 cap. 5. et
 seqq.

g cap. 4. 5.
 6. 15. &
 seqq.
 h 1. phys.
 t. 76.

i 2. de
 gen. t. 28.
 k 2. de an.
 t. 24.

l 2. de an.
 t. 26.

m 2. de
 spon. viu.
 ort. cap.
 14. 15.

n 2. de
 an. t. 24.
 26.

o 3. de
 gen. an.
 cap. 11.

destrahitur: Generantur autem in terra, humoreque animalia & plantæ, (nimirum ortu spontaneo) quoniam humor in terra, spiritus in humore, calor animalis in vniuerso inest, ita ut quodammodo plena sint anima omnia: Quamobrem consistunt celeriter, quum calor ille comprehensus siue exceptus est; comprehenditur autem, & humoribus corporeis incalescentibus efficitur veluti bulla spumosa: sed differentia nobilioris ignobiliorisue generis constituendi in comprehensione principij animalis

- est. Quem locum fusius p alibi explicatum, nunc in ea tantum parte spe-
 spon. viii. ctamus, qua scribit Aristoteles, Animas, a quibus immediate, seu ab effi-
 ori. cap. ciente vniuoco procreantur animantia sponte nascentia, sic esse in materia
 xi. et 15. spontaneę generationis vbique locorum dispersa, ut quodammodo corpo-
 ra omnia in terra, & in aquis existentia, ex quibus velut ex materiali prin-
 cipio gignuntur quęcumque sponte nascuntur, sint animarum plena: ce-
 terum ea corpora in aquis & in terra vbique contenta, ex quibus passim
 ortu spontaneo plantę gignuntur & animalia, dici non debent animarum ^{ro}
 plena, nisi in ijs anima insit velut in vase ac ut in loco, illa non viuificans; ²³
 tum quia ea corpora non viuunt; tum quia plenum esse proprium est loci,
 & vasis, & continentis corporis: Alioquin in quo forma est & anima, ut
 actus in sua materia, id non dicitur esse plenum formę, nec animę; siquidē
 q 3. phys. forma & anima ex q Aristotelis decreto potius continet materiam corpo-
 ralem, quam ab ea contineatur. Ceterum efficiens proxime generans ani-
 1. 67.
 4. phys. mantia sponte nascentia nihil esse aliud, quam animam eiusdem naturę
 2. 35.
 4. cal. t. cum ea, qua constituuntur in esse viuientia sponte nata, non viuificantem,
 35.
 1. de nec actuantem villo modo subiectum, in quo inest; sed latitantem, ut in
 an. t. 92. vase, in cadauere illo, ex quo animata hæc nostra sponte generantur, con-
 2. de an. firmat nobis euidenter Aristoteles in Metaphysicis: Quem locum in pro-
 1. 39. posito nostro illustrissimum, operę pretium duximus huc asferre, ac expli-
 12. me- care; inquit ergo Præceptor admirandus in hanc sententiam, r Deinde
 14. t. 13. quod quęlibet substantia ab vniuoco fit: Quę enim natura, substantia sunt, &
 alia: aut enim natura, aut fortuna, aut casu, aut sponte sunt: Ars igitur prin-
 cipium in alio; natura vero principium in ipso; homo namque hominem generat:
 Cetera vero cause priuationes harum sunt. In quo quidem textu cuilibet in-
 primis apertum est, Aristotelem demonstrare maximum illud opinionis
 nostrę in hoc opere firmandę fundamentum, nempe Quamcumque sub-
 stantiam generabilem fieri ab agente vniuoco, & eiusdem naturę cum re
 producenda. Texit autem Philosophus argumentum a sufficienti enume-
 ratione vocatum, vel si placet etiam de genere scientificę inductionis;
 quod ita construendum esse innuit, Omnis substantia generabilis vel a na-
 tura fit, vel ab alia causa, quę naturę imitatrix ars appellatur; sed quę-
 libet substantia, quę a natura, vel ab arte quouis modo genita sit, neces-
 sario producta est ab agente vniuoco; igitur substantia quęlibet ortui ob-
 noxia fit absolute ab vniuoco efficiente. Minorem propositionem primo
 loco positam, in textu probat Aristoteles eo quia omnis substantia genera-
 bilis necessario fit vel a natura bene se habente; vel ab arte itidem perfectā;
 vel a fortuna, quę nihil est aliud quam ars impedita; ut fuse nos docuit f
 2. phys. t. Aristoteles alibi statuens fortunam habere locum in ijs tantummodo, quę
 49. &
 seqq. per

per electionem fiunt ab humano intellectu impedito ne propositum in ea
 functione sibi finem ad amissum assequatur; est autem intellectus ex ele-
 ctione agens, & substantias generans, solus intellectus artificis, domus, t. 1. phys. 63.
 nauem, statuam, aliudue quidpiam tale facientis; vel demum substantia fit
 sponte; quod enim alij vulgo vertunt *casu*, nos maluimus traducere *sponte*,
 siquidem suo idiomate scripsit u Aristoteles ἢ τῷ αὐτομάτῳ, quod u 12. me-
 aptius interpretamur, *aut sponte*, quam, *aut casu*: Nisi etiam dicamus ta. t. 13.
 hoc eodem termino ab Aristotele significari quæ in genere substantiæ
 tum casu, tum sponte fiunt; vt quæ casu fiunt, sint quæcumque generan-
 tur a natura impedita ob externum aliquod obstaculum sibi accidentale;
 quæ vero sponte gignuntur, sint quæ oriuntur a natura intrinsecus enerua-
 ta, & essentialiter labefactata; ita vt vere quælibet substantia generabilis
 necessario fiat vel a natura bene valente; vel ab arte perfecta; vel ab arte
 impedita, quæ fortuna dicitur; vel a natura extrinsecus impedita, quæ
 x casu gigni constituitur; vel demum a natura intrinsecus eneruata, & es- x 2. phys.
 sentialiter labefactata; quæ substantia sponte produci asseueratur: nec præ- t. 57. &
 ter ista quinque aliud reperiatur efficiens proximum vilius productiuum, segg.
 nouæ substantiæ: Quum autem quinque omnia hæc efficientia redigan-
 tur ad sola duo, quæ sunt ars, & natura; iam constat vnicuique, omnem
 substantiam generabilem necessario fieri vel ab arte, vel a natura. Maio-
 rem vero propositionem præcipui argumenti confirmat y Aristoteles in
 textu mox duplici ratione; quarum prima respicit substantias ortas a natu-
 ra, & ab arte, bene se habentibus; & hoc modo contextitur; quia in pro-
 ductione substantiæ non dissidet ars a natura nisi in eo, quod ars est prin-
 cipium existens in alio subiecto; nempe diuersæ naturæ, ac speciei ab eo
 supposito, quod ab arte gignitur; ars enim omnis est habitus z intelle- z 6. Ethic.
 ctus humani residens in mente artificis; at vero natura est principium exi- cap. 3.4.
 stens in supposito a eiusdem speciei cum eo, quod a natura procreatur; 2. post. 2.
 siquidem homo hominem generat in eadem specie contentum, & anima 114.
 hominis generantis est in subiecto eiusdem naturæ ac speciei cum illo, in a 2. de an.
 quo est anima hominis, qui generatur: ergo quum pateat, quæ natura t. 34. 42.
 fiunt, ab vniuoco agente fieri; necessario colligendum est, etiam quæ ab 1. magn.
 arte producuntur, ab agente vniuoco procreari, licet existente in supposi- mor. cap.
 to, ac subiecto diuersæ naturæ; vt domus efficitur ab idea domus existen- 10.
 te in artificis intellectu, illumque dirigente, gubernanteque in domus ex-
 terioris constitutione: idea vero illa, quæ ars est effectiua domus, vniuoc-
 a est domui exteriori; quia domus est substantia ratione materiæ, con-
 stans forma accidentali; quæ est figura, & proportio partium domus: ars
 item est substantia ratione materiæ, quæ est b intellectus humanus; habet b 2. de an.
 que ars pro sui forma ideam operis faciundi; vt domus; quæ idea pariter t. 24.
 est accidens, ac figura, & proportio partium domus ad inuicem, & ad to-
 tum ædificium; sed forma domus est in materia corporea lapidum, ac ce-
 mentorum; at forma artis, seu idea domus est in animo artificis incorporeo
 & immateriali: Quod enim vulgo explicatur discrimen positum inter ar-
 tem, & naturam, quasi natura sit principium operatiuum in eo, in quo
 est

est; ars vero sit principium operatiuum in alio supposito, non recipitur hoc in loco; nam dum homo generat hominem, homo generans in alium agit, non in seipsum; & anima hominis generantis non agit in materiam, in qua est; sed in aliam, quæ c semen dicitur, ac d menstruum: Verum
 c 1. Phys. Aristotelis sensus est, quod ars producens substantiam, sit principium exi-
 r. 62. stens in materia alia secundum speciem ab ea; in qua est forma rei arte
 d 2. de gen. factæ, cui vniuoca dicitur; nam ars construendæ domus est idea do-
 an. cap. 3. mus in animo artificis; domus autem arte facta est eadem forma in lapi-
 dibus & lignis; quum natura substantiam procreans sit principium exi-
 stens in supposito eiusdem speciei; anima enim hominis generantis in ho-
 mine est eiusdem speciei cum generato; & in corpore humano eiusdem
 naturæ cum corpore hominis, qui generatur; nam homo hominem gene-
 rat: domum vero non efficit alia domus materialis; ast ædificator in men-
 te sua gerens ideam & formam domus efficiendæ. Sed iam redeamus ad
 pensum. Ita ergo substantiæ omnes, quæ a natura perfectæ, & ab arte
 non impedita producuntur, necessario ab agente vniuoco efficiuntur. Se-
 cunda vero ratio respicit substantias, quæ fiunt ab arte impedita, & a na-
 tura cum extrinsecus impedita, tum etiam intrinsecus labefactata; & con-
 tineretur in illis verbis Aristoteleis, *cetera vero causa priuationes horum sunt.*
 Quæ prius diligenter explicanda sunt, mox demum in argumentum con-
 texenda: Quum itaque nuper ostendisset Aristoteles naturam bene se ha-
 bentem, & artem perfectam esse causas vniuocas earum substantiarum,
 quas efficiunt; nunc ostendit naturam tum extrinsecus impeditam (quam
 supra nomine Casus appellauerat) tum intrinsecus labefactatam; & artem
 etiam impeditam, quam Fortunam dixerat, esse pariter causas vniuocas
 earum substantiarum, quas procreant; dum asserit causas ceteras, quæ
 distinctæ sunt a natura, & ab arte bene se habentibus, esse priuationes ho-
 rum principiorum generantium, quæ dicta sunt Ars, & Natura simplici-
 ter: Ac porro fortuna efficiens substantias, eo nomine est priuatio artis,
 quo est ars impedita; impedimentum enim artis priuat artem perfectione
 sua, & intento fine; quo circa monstra & peccata fiunt ab arte impedita,
 siue a fortuna; quæ monstra & peccata sunt priuationes artificiosorum
 bene se habentium; ac proinde proportionē respondentes fortunæ, a qua
 efficiuntur, necessario fiunt a causa sibi vniuoca; nam vt ars vniuoca
 est rei artificiosæ, ita priuatio artis vniuoca est priuationi rei artificio-
 sæ; siue vt ars bene habens vniuoca est rei artificiosæ perfectæ, sic
 ars impedita vniuoca est rei artificiosæ imperfectæ. Consimiliter Ca-
 sus est priuatio naturæ, quum sit naturalis causa impedita quo-
 quo pacto; impedimentum enim etiam naturam priuat perfectione
 sua, & optato fine; quamobrem peccata, & portenta, monstrofa-
 que ostenta nuncupata generat Casus in natura; quæ sunt priua-
 tiones rerum naturalium bene se habentium; ac proinde fiunt a causa
 eiusdem rationis, & sibi vniuoca. Nec aliter sane sponte generans est
 priuatio naturæ viuentis, quia est anima labefactata, non habens rationem
 formæ actuantis, perficientisque id, in quo est; sed priuationis; quum ta-
 lis

lis eneruatio priuet animam perfectione sua pristina, quæ erat viuificare, ac perficere subditum sibi corpus: Immo quum anima sentiens ac videns *24* non sit habitus in animali bene se habente; in cæco autem eadem ad organi sui labefactionem eneruata degenerauerit in priuationem; ac omnino in formam nihil subiacenti materiæ tribuentem; quid enim cæco tribuit anima visiva, facultasque visoria? dicat Sanctacrucius: ita plane, quæ superest post mortem animantis in cadauere, anima degenerauit in priuationem, a qua substratum corpus non amplius perficitur: Atque adeo eneruata hæc anima res imperfectas procreat sponte nascentes; quæ sunt perfectorum animantium quædam & ipsæ priuationes; & propterea vniuocæ suo generanti. Constat igitur ex his, non solum omnes substantias, & speciatim animata sponte nascentia fieri ab vniuoco efficiente; verum etiam causam effectricem proximam spontanei animantium ortus nihil esse aliud, quam animam in cadauere latentem, vt in vase; subditumque sibi corpus, ex quo generanda sunt viuientia ortu spontaneo nascentia, minime actuantem, perficientemue: Secus enim hoc generans animantia sponte nascentia non potuisset hic *e* ab Aristotele nuncupari causa, quæ sit priuatio natura: si enim causa est eorum, quæ sponte nascentia *αὐτόματα* dicuntur; iam necessario est anima; quia res infra naturam animæ degens producere non potest animatum, ac omnino animam, agens supra sui conditionem, gignensque rem seipsa præstantiorem: Ceterum anima perficiens & actuaans quomodocumque substratum sibi corpus, ea in viuente inest vt forma, & natura ex *f* Aristotele; non vt naturæ priuatio: anima vero in corpore degens vt priuatio naturæ, illud non perficit; nec enim visiva facultas in anima cæci residens, seu ab illa fluens, eius oculos perficit: sed illa in cadauere in est, vt in vase, nihil penitus illi conferens. Aristoteles ergo *g* nunc asserens *αὐτόματα*, hoc est animantia sponte nascentia fieri ab vniuoca illa causa, quæ est priuatio naturæ, satis aperte nos edocet, efficiens proximè generans viuientia spontaneam originem habentia, esse animam eiusdem naturæ delitescentem, vt in vase, in cadauere, ex quo illa procreantur: Secus etenim Aristoteles neque hic probasset quamlibet substantiam ab vniuoco efficiente fieri; quod placitum sibi probandum sumpserat ab initio textus: neque Platonis rationem diluisset, qua ille potissimum ostendere posse putabat Ideas esse ponendas; a quibus solis animantia sponte nascentia gigni, & suas animas nancisci posse constituebat. Ita ergo satis vnicuique constare potest, ac vel Sanctacrucio rationes propositas, & Aristotelis sententias intento animo pensanti, agens vniuocum, a quo proximè generantur animantia sponte nascentia, esse animam in cadauere, velut in vase, delitescentem, substrato sibi corpori nihil impertientem.

e 12. *metaph.*
ta. t. 13.

f 2. *Phys.*
t. 12.
2. de an.
t. 36. 37.
g 12. *metaph.*
ta. t. 13.

Vnde, qualis, & quomodo cadaueri, seu materiei communicetur anima, quæ est efficiens vniucum proxime generans viuientia sponte nascen-
tia, in eorum materia, velut in vase delitescens.

Cap. XLIII.

a 2. de spõ.
vnu. ori.
cap. 37.

Vnde a autem, qualis, ex quomodo cadaueri, ac omnino materiæ pro-
xime spontaneam viuientium generationem subituræ, talis anima
materiam illam minime viuificans insit, ex traditis apertum fieri potest rei
naturam intime consideranti. Porro inest huiusmodi anima in materia
illa, vt in vase, non aliunde quam a pristino viuente; a quo eiusmodi mate-
ria prodijt; prodijt autem eiusmodi materies a pristino viuente bifariam;
vel per corruptionem, vel per excretionem: per corruptionem quidem,
quia viuens, siue totum, siue quæpiam illius portio interitu mutetur in
naturam cadaueris: per excretionem vero, quoniam e viuentis corpore
tum alimentorum superfuitates; tum etiam vapores ac fuligines, in quas
a calore dissoluitur assidue substantia solidarum partium, humorisque
primigenij, veluti viuenti noxam allaturæ, foras propelluntur, extraque
corpus animantis protruduntur: Huic vero materiei a viuente, vnde pro-
manat, anima eam non viuificans duplicis naturæ inesse potest; nimirum
aut eadem ipsa, seu eiusdem omnino speciei, & conditionis cum anima
pristini viuentis; aut varia, & inferioris ordinis; nunquam autem perfe-
ctioris naturæ; quippe nihil agere potest vltra suas vires, ac vltra suæ na-
turæ gradum; sed solum intra, vel citra; Vnde fit vt sponte nata nunquam

b 2. de
spont. vi.
ori. cap.
24. sc. 54

sint digniora ijs viuentibus, ex quibus exoriuntur; plerumque viliora, non-
nunquam etiam eiusdem speciei; vt latius b alibi commodiori loco pro-
bamus. Attero modi, quibus a pristino viuente materia cadaueris spon-
taneum animantis ortum subitura sortitur animam non viuificantem, duo
sunt soli; quorum unus est, quia dum moritur pristinum viuens, seu to-
tum, seu aliqua pars eius, ad natiui lapsum caloris, cuius beneficio, & ani-
ma in corpore degit, & illud animat viuificans, & vitæ functiones obit; non
ex toto calor ille aboletur, sed tanta ex parte corrumpitur, vt non sufficiat
amplius animæ nec ad vitæ munia obeunda, nec ad vitam corpori concili-
andam; remaneat nihilominus tantum caloris, quantum sat est ad ani-
mam in corpore, velut in vase, continendam: Quo casu quemadmodum
plerumque contingit vt simul cum labefactione caloris, & viuentis inte-
ritu, animæ vegetalis sensuâlisque substantia illo calore nixa quamdam
labem essentialem perpetiatur; qua in imperfectiorem naturam, & in
animam viliozem, ceu triticum in c lolium & in d auenam, labefactata
degeneret: ita sane quandoque contingere potest, vt pristinam speciem
conseruans, vires tantummodo sibi eneruatas experiatur, siue in totius ca-
daueris integra permaneat, siue in expulsi a viuente recrementis portio
pristinæ animæ relinquatur ad partitionem subiecti diuisa; quæ conditio
est vegetali sentientique animæ communis apud e Aristotelem. Alter
modus est, quia dum pristinum viuens emoritur, & dum e viuentis corpo-
re pel-

c Theoph.
lib. 2. de
hist. pl.
cap. 5.

d l. 4. de
caus. pl.
cap. 6.

e 1. de an.
l. 93. 94.

2. de an.
l. 20.

de long.
& br. vit.

cap. ult.
de iun. et
sen. cap. 1

re pellitur excrementum, anima eius adhuc superstes in materiam proximam, nuper anima eadem destitutam, nouam procreet animam cum exiguo calore in primo instanti naturæ non adhuc subiectum sibi corpus viuificare valentem, quæ in eo procreetur vt in vase, nonnunquam prorsus eiusdem speciei cum anima generante; frequentissime vero viliorem imperfectioremq; tum ob imperfectionem materiæ, quæ tam perfectam animam recipere non potest; siquidem actus actiuorū fiunt non nisi in patiente bene disposito, *f. Aristot. adnotatione*; ac omne quod recipitur, per modum recipientis recipitur: tum ob infirmitatem, debilitatemq; animæ generantis; quæ in animæ pristini morte vel cadit, vel maximopere labefactatur, vt similem sibi gignere non possit, inferiorem se tamen adhuc procreare valeat: Ceterum ista procreatio animæ, aut remansio in materia, velut in vase, cui vitam non exhibet, non est viuientis generatio, nec spontanea, nec nõ spontanea; quæ vtraq; definita est prima participatio animæ vt formæ, ac vt animæ viuificantis substratum sibi corpus: ista vero vel proprie non est participatio animæ; quia in materia velut in vase existens anima, in ea non inest vt pars essentialis animantis: vel non est participatio animæ vt animæ; quia non participatur talis anima vt actus perficiens materiam sibi subiacentem. Huc ea sane pertinent, quæ sanxit *g. Aristoteles* alicubi statuens, *g. 1. phys. t. 66.*

27 post corruptionem præcedentis compositi, & generationem subsequens, in hoc vna cum forma, saltem per accidens, permanere posse priuationem illi formæ oppositam, atque adeo formam præcedentem; quæ vel est ipsamet priuatio, vel id quo priuatio nititur: Quæ sane forma pristina in subsequenti genito haudquaquam remanet vt priuatio; nam priuatio per se *h. corrumpitur* aduentu formæ sibi oppositæ: neq; in eo remanet vt forma; *h. 1. Phys. t. 81. 82.* quia non constituit in esse vllum compositum; periit enim quod ab ea prius constituebatur; varia namque composita eadem numero forma constituere non potest: Quare in materia nihil ad eam pertinens manet velut in vase, ac ex necessitate materiæ, vt dici consuevit. Ita ergo constat vnde, qualis, & quomodo in materia subitura spontaneam animantium generationem, vt in vase, insit anima; quæ futura est efficiens vniucum viuentium sponte gignendorum.

Anima in corpore degens vt in vase, nil illi tribuens, colligitur ex traditis, & ex Aristotele. Cap. XV.

DEnique a vero nos habentes ab *b. Aristotele* tum substantias nostrates omnes, ac speciatim viuētia cuncta, eaque sponte nascentia fieri proxime ab efficiente vniucoco: tum causam effectricem immediatam, a qua viuētia spontaneo exortu procreantur, *c. latere in materia*, ex qua ipsa eadem *d. dudum agnouimus* nihil esse aliud quam pristini viuētis cadauer; quumque certo sciamus quod vniucoco est, id esse debere consortis, seu potius eiusdem naturæ; iam constituendum putamus causam effectricem proximam spontanei animantium ortus, a qua immediate constituuntur in esse, ac proxime

xime generantur viuentia sponte nascentia, nil aliud esse, nisi animam; quæ in cadauere permanet velut in loco & vase tamdiu, quamdiu in eo remanet ille gradus caloris, qui misto perfectiori congruus, vinculum²⁸ est, quo absolute anima corpori coniungitur. Quum autem calor, qui²⁹ vinculum est animam corpori nectens, triplicem obtineat differentiam penes sui vigorem; quam appellare libeat calorem viuidum, mediocrem, & imbecillum; propterea trifariam contingit animam in corpore inesse; nempe vel vt in loco & vase, nihil corpori tribuentem; vel vt formam in materia, eā quidem actuantem, & illi subiectæ vitam impertientem, sed non adhuc tamen operationes vitæ obeuntem; vel vt formam subiacenti corpori & vitam conciliantem, & in eo viuente vitæ functiones edentem. Sane quibus corporibus calor hic viuidus inest, ijs anima iungitur in actu & primo & secundo; & huiusmodi sunt viuentia cuncta dum vitæ functiones obeunt; aut ad libitum, seu immediate illas edere valent vel omnes, vel aliquas: Quibus autem corporibus calor hic inest non viuidus, sed mediocris; ijs anima copulatur otiosa, sine operationibus vitam solam concilians in actu primo; & huiusmodi sunt bruta pleraque, stirpiumque genera multa, quæ totam hiemem veluti mortua transigunt; calore illorum ab externa frigiditate ambientis adeo hebetato, vt potis quidem sit animā in corpore viuificantem vt formam retinere; sed illi ad vitæ functiones obeundas inferuire nequeat; quod nos docuit apertissime e Galenus, & nos late demonstrauius in opere nostro De his qui diu viuunt sine alimento: Quibus demum corporibus calor hic nectens animam corpori debilis extiterit; in ijs plane anima inest nec in actu secundo vt forma operans, nec in actu primo forma solam vitam largiens absque operationibus, sed vt in loco, & vase: potis est quidem calor imbecillus animam in corpore detinere; sed illi ad vitam corpori conciliandam, aut ad vitæ functiones vllas obeundas inferuire minime potest; atque huiusmodi corpora sunt omnia cadauera, eorumque partes, quamdiu misti perfectissimi naturam non exuerint. Ceterum calor hic debilis aptus natus est in corpore vt in vase retinere animas solum materiales, vegetalem nimirum, ac sentientem; non autem rationalem; quoniam hæc immaterialis existens corpori non iungitur vllō modo nisi habenti vegetam, & sensutricem vt formam saltem viuificantem. & cetera dudum ibi a me prolata: quæ videre potuit Sanctacrucius, immo necessario vidit citans meam opinionem de formis materiæ subiacenti nihil impertientibus; quam non alibi sum professus. An hæc falsa sint, & sine Philosophiæ neruis, vt ait Sanctacrucius, iudicent ij, quicumque subsellia replent in Areopago Sapientiæ. Tenebatur hæc omnia soluere, quæ nos in placiti nostri confirmationem olim adduximus, & totidem argumentis, ac nostris validioribus oppositam suam opinionem communire Sanctacrucius, antequam in hanc censuram erumperet; secus enim nostris rationibus, quas partim ex Aristotelis, Platonis, Galeni, & aliorum Classicorum doctrina; partim ex rei natura, proindeque ex intimis Philosophiæ penetralibus deduximus, a Sanctacrucio non taceis, nedum non eneruatis; quomodo vere dicere potuit nostrum placitum esse falsum, & sine neruis Philosophiæ?

e 1. aph.
com. 15.

Per-

Nostram igitur opinionem de formis in materia velut in loco existentibus, cui nullum actum exhibeant, nec primum, nec secundum; siue de anima subiecto corpori, in quo inest velut in vase, nihil omnino exhibente, nec per se, nec per accidens; deque primaria efficacia, vita, & anima seminis, tot ac tantis argumentis in opere De Spontaneo viuentium ortu, & alibi a me confirmatam, Sanctacrucius perperam falsitatis accusat, nudisque verbis irritò conatu eneruare conatur; falsoque nobis adscribit, quæ nunquam dicere cogitauimus. Quare nunc apud iustos iudices litterarios, quos a *a* Polybio nouisse scio, non prius accusationi fidem habendam esse; quam diligentissime omnia inquirantur, nihilque prætermittatur eorum, per quæ ad veri cognitionem perueniri valeat; non ab re spero meam sententiam De Anima subiecto corpori nihil omnino tribuente, deque Vita & primaria efficientia Seminis, veram, & neruosam; vicissimque Sanctacrucianam accusationem, falsam, & eneruam, vt puta ieiunis verbis, non rationibus vllis munitam, pronuntiatum iri.

Hæc breuiter ex tempore scribebat pro suorum dogmatum defensione Fortunius Licetus Genuensis, in Patauino Lyceo Physiologus Ordinarius, recens visa eorum accusatione; respondens ad Antonium Ponce Sanctacrucium, olim Primarium Vallisoletanum, nunc autem Catholici Regis Hispaniarum, & Indiarum Philippi Quarti a Cubiculo, & Protomedicum Generalem.

F I N I S.

INDEX RERVM NOTABILIVM.

A ctus fit non nisi in patiente dispositio.	pag. 5.49
Actus tertius nullus est, præter primum, & secundum.	14
Aer a specie visibili colorum non fit visibilis.	35.36
Agens primum actiuitatem habere a sui forma, non a materia.	20
Agens primum habet in sui potestate formam rei generanda.	18
Agens primum quid præstet instrumento suo.	22
Agere nil potest ultra suas vires.	48
Angelos assumere sibi corpora ut possint cum hominibus conuersari.	41
Angeli ut sint in corporibus assumptis.	41
Anima contemplatione subdito corpori tribuit perfectionē, & imperfectionē.	12
Anima rationalis est perfectissima omnium subcalestium formarum.	41
Anima operans præstantior est ociosa.	42
Anima præstantior pluri calore indiget.	42
Anima corpori vniitur mediante calore.	42
Anima in corpore viuente est ut aliquid ipsius corporis.	43
Anima continet materiam.	44
Anima in corpore degens ut priuatio, ipsum non actuat.	47
Anima in corpore ut inesse valeat trifariam.	50
Anima in corpore potest esse nil illi tribuens.	34. & seqq.
Anima in materia ut in vase non est nisi ante conceptionem.	5
Anima planta coextenditur toti corpori stirpis.	5
Anima planta diuiditur ad plantæ diuisionem.	30
Anima quæ sibi fabricet, ac organizet corpus, & quæ non.	3. 4.
Anima rationalis non agnoscit omnia quacumque facit.	7
Anima rationalis quando sit in corpore ut in vase.	40. 41
Anima sola rationalis non est diuisibilis ad subiecti corporis diuisionem.	31
Anima rationalis vere non præfuit ante corpus, etsi contrarium senserint Aristoteles, & Plato.	4
Anima ut sit locus formarum.	36
Anima facultates sunt ab anima indistinctæ, ac inseparabiles.	32. 33
Animatum ex inanimato fieri nequit per solam mutationem secundum passionem, quæ dicitur alteratio.	31
Animatum inanimato præstat propter animam.	30
Aristotelis modestia mira in scribendo.	3
Ars ut sit agens vniuersum.	45
Ars est substantia ratione materia, non ratione forma.	45
Ars est imitatrix nature.	14
Ars quæ forma sit, & ubi sita.	26
Assistens forma est actus primus eius, cui assistit.	14
Assistens forma potest subdita materia nil tribuere.	37. 38
Augmentatio est functio vite prodiens ab anima.	29
Augmentatio ut fiat secundum formam, non secundum materiam.	39
B arba non est pars hominis, contra Sanctæ crucium.	9
Adauer ut habeat in se principium vitale.	39
C adauer ut animam in se habeat.	42
Calor vitalis ut esse possit in re inanimata.	19
Calor ut sit in aqua feruida.	36
Calore	

Index rerum notabilium.

Calore utitur anima velut instrumento ad omnia vitæ mortalis officia.	42
Calor assidue vertit substantiam viventis in fuligines.	48
Calor triplicem ut habeat differentiam.	50
Calor est vinculum necans animam corpori.	50
Casu quæ fiunt.	45
Casus ut sit privatio naturæ.	46
Casus, & fortuna quo differant.	46
Calx quid proprie sit.	37
Calx ut affusione aquæ de se flammam emittat.	36. 37
Caro non est nisi animam habeat.	27
Causa generans instrumentum, & eo genito vivens non est eadem.	22. 23
Causa instrumentalis est secundaria, nec a scientifico debet asferri ad explicandos affectus.	24
Causas proximas asferendas esse a scientifico, non remotas.	34
Cinis est cadaver lignorum.	37
Coagulum agit ut agens primum, non ut instrumentum.	19
Coaguli calor ut sit vitalis.	19
Cocctio ut fiat a calore vitali.	19
Cognitio necessaria est omni agenti arbitrario.	7
Conceptus quando, & quomodo fiat.	32
D entes esse partes hominis negat male Sanctacrucius.	9
Dilatato spacio quæ indigeant in humano corpore.	10
Differentia inter artem, & naturam, non bene communiter explicata.	45. 46
Domus est substantia ratione materiæ, non ratione formæ.	45
Docere se nunquam dixit, aut præsumpsit Aristoteles.	3
E adem quæ sunt uni tertio, sunt eadem inter se.	26
Ensis Gallicanus antiquus mucrone caret.	14
Excrementum animalium ut habeat in se principium vitale.	39
F acies non est nisi animam habeat.	27
Facultates animæ non esse diversas ab animæ substantia.	11
Fenestris ut comparentur sensuum organa.	19
F IENVS ut ponat formam in materia, cui nihil tribuat.	3. 5.
Fieri omnia ab eo quod est actu tale.	27
Fieri omnia ex eo quod est potentia tale.	27
Forma informans ut se habeat ad materiam.	39
Forma in materia bifariam esse potest.	34
Forma omnis in materia esse potest nihil illi tribuens.	4
Forma domus quid sit.	45
Forma eadem numero non potest constituere varia composita.	49
Forma totius ut se habeat ad materiam.	38
Forma ut sit in materia nec assistens, nec informans.	15
Formam in materia esse posse, cui nil omnino tribuat.	34. & seqq.
Formas accidentales esse posse in subiecto, cui nil tribuant.	35. 36
Formarum divisio, et varietas asferitur.	35
Formarum genera multa recensentur.	4
Formativa virtus ut dici queat virtus cognoscens.	7
Formatrix virtus Sanctacrucio non est animæ, nec facultas elementaris, sed falso.	32
Fortuna ut sit causa uniuoca.	46
Fortuna ut sit privatio artis.	46
Fructus & semen ut se habeant ad invicem.	19

Index rerum notabilium.

<i>Fructus & semen idem sunt.</i>	29
<i>Fructus sunt animati & in arbore, & extra arborem.</i>	29
<i>Functio seminis propria qua sit.</i>	27
<i>Fundamenta humana fabrica solidari, non bene statuit Sanctacrucius.</i>	8
G alenus ait semen esse agens primum.	32
<i>Galenus vult semen esse actu animatum.</i>	32
<i>Generatio proles refertur ad animam vegetalem.</i>	6
<i>Generans viuientia sponte nascentia ut sit agens uniuocum.</i>	42
<i>Generatio viuientis quomodo definiatur.</i>	49
<i>Geometra est actu sciens, et si dormiat.</i>	28
<i>Geometra ut comparetur semen.</i>	28
<i>Geometria scientia ut sit in Geometra dormiente.</i>	36
<i>Gladius Celticus qualis esset antiquitus.</i>	14
I gnis ut sit in misto, et ut in uniuerso.	36. 37
<i>Imago puella ut sit in speculo.</i>	36
<i>Inscriptio Sanctacrucij notatur.</i>	10. 11
<i>Instrumenta generant rem non sibi similem, sed agenti praprio.</i>	25
<i>Instrumenta non operantur sibi, sed agenti praprio.</i>	25
<i>Instrumentum actiuitatem habet etiam a sua materia.</i>	20
<i>Instrumentum agit non nisi dum mouetur ab agente praprio.</i>	21
<i>Instrumentum constituitur in esse per propriam formam, et per suam materia conditionem.</i>	22
<i>Instrumentum non constitui per virtutem operatiuam sibi participatam ab agente praprio.</i>	22
<i>Instrumentum non est agens uniuocum.</i>	16
<i>Instrumentum non est causa agenti praprio ut agat.</i>	18
<i>Instrumentum praprio respicit principale secundario suum effectum.</i>	18. 19
<i>Intellectus est agens ex electione.</i>	45
L apis mouetur a proiciente sine ulla virtutis motricis impressione.	23. 24
<i>Lumen est actus diaphani.</i>	35
<i>Lumen non est sine presentia lucidi.</i>	33
<i>Lumini comparantur facultates anime.</i>	33
M alleus ut fiat a malleo, & ut non.	17. 18
<i>Masculus et femina ut sint passiones proprie animalium.</i>	31
<i>Materia, ex qua gignuntur viuientia sponte nascentia, est cadauer.</i>	42
<i>Materia, in qua inest anima ut in vase, cui nil tribuat, unde & quomodo in sit.</i>	48
<i>Maturatio fructuum est coctio, qua est actio presentis anime.</i>	29
<i>Menstrua sunt semen non purum.</i>	27
<i>Menstruum est potentia viuens.</i>	27
<i>Misti qualibet pars est mista.</i>	37
<i>Monstra ut fiant ab arte.</i>	46
<i>Mori non potest nisi quod actu uiuit.</i>	29. 30
<i>Motina facultas ut permeet neruos imperuios.</i>	33
<i>Motus non est forma permanens, at quid in successione positum.</i>	24
<i>Mouens posterius in miraculis spontinis appellatis non est instrumentum mouentis prioris, & agens partiale principale, proximus effectui.</i>	21
N atura non patitur aliquid esse frustra.	29
<i>Natura quem ordinem seruet in ortu viuientis.</i>	41
<i>Natura quo differat ab arte in productione substantie.</i>	45
<i>Natura est principium operans in materiam aliam ab ea, in qua est.</i>	46

Index Rerum Notabilium.

Nauta est actus primus naus.	14
Nauta ut se habeat ad nauem.	37. 38
Nil sibi met ipsi famulatur.	11
Nutricatio est operatio vita prodiens ab anima.	29
O Bstructione non laborant nisi partes viuentes.	9
Operarij minus agunt quam architectonicus.	12
Operatio magis fit ab agente primario quam ab instrumento.	30
Operatio prima anima in materia qua fiat.	5
Organizatio an sit quid a partium productione distinctum.	6
Organizatio cuius anima sit functio propria.	6
Organizatio est actus secundus anima.	6
Organizatio non sequitur agentis naturalis cognitionem, sed cognationem.	7
Organizatio non recte comparatur adificationi domus.	8
Oua cur dicantur viuientia imperfecta.	6
Oua esse viuientia imperfecta.	26
Oua hyphenemia qua sint, et ut animata.	29. 30
Oua hyphenemia ut sint minus animata quam semen.	29
Oua sensualem animam acquirunt a semine maris.	30
P Artes alias alijs prius efformari ut ostendat Aristoteles.	8
Partes instrumentales aliqua sunt similes.	6
Partes omnes fieri simul, modo negat, modo ponit Sanctacrucius.	8
Partes similes constituuntur in esse per animam.	6
Partes similes & instrumentales effici simul ut asserat Aristoteles.	8
Partes similes ut prius fiant quam instrumentales, & ut simul.	6
Partes viuientis non fieri ab agente extra semen existente.	20
Perfectum quid sit.	9
Philosophia est pabulum animorum.	34
Plato ut ponat formas in anima.	36
Plenum est proprium loci, et vasis.	44
Potentia vnus non actuatur per adeptionem forma in alio.	29
Princeps assistens ciuitati ut se habeat erga subditos.	13
Principium formatiuum membrorum quid sit, & ubi.	5
Priuatio ut permanere possit in composito.	39. 49
Proiciens nullam imprimit vim motricem proiecto, sed solum illud immedia-	23. 24
te mouet, ac impellit.	15
Prudentia est, Credere nemini.	9. 15
Puellus in utero fere semper dormit.	4. 3
Putredo est excrementum rei concocta.	7
Qua non cognoscantur ab intellectu nostro in corpore facta.	49
R Ecipitur omne per modum recipientis.	3
S Criptor sua cogitata promulgans ut se habere debeat erga lectores.	29
Semen ad animam se habet ut fructus.	27
Semen affert animam excremento femina.	16
Semen agit ut artifex.	19
Semen agit ut coagulum.	27. & seqq.
Semen esse animatum actu.	19
Semen est agens quod.	17
Semen est agens vniucum.	17
Semen est causa ut id a quo procedit, generet.	17

Semen

Index rerum notabilium :

<i>Semen est instrumentum anima sua, non organum patris generantis.</i>	25
<i>Semen est pars hominis.</i>	9
<i>Semen est quasi instrumentum masculi, non vere instrumentum.</i>	19
<i>Semen est agens principale.</i>	16. & seqq.
<i>Semen est fructus et effectus genitoris, et causa prolis.</i>	23
<i>Semina esse viuentia imperfecta.</i>	26
<i>Semen fit mas, aut femina per quamdam passionem.</i>	31
<i>Semen magis generat quam pater.</i>	25
<i>Semen nihilominus uiuit quam planta.</i>	27. 28
<i>Semen non agit ut instrumentum generantis.</i>	16. et seqq.
<i>Semen non agit corpulentia sua, sed forma tantum.</i>	20
<i>Semen primario respicit prolem, secundario parentes.</i>	19
<i>Semen ut acquirat sibi animam ab eo unde prouenit.</i>	30. 31
<i>Semen ut generando prolem producat quid sibi simile.</i>	25. 26
<i>Semen ut habeat in sui potestate actiua formam generandi viuentis.</i>	18. 26
<i>Semen ut simul sit efficiens, et materia prolis.</i>	43
<i>Semen ut sit uniuocum proli a se genita.</i>	25. 26
<i>Semina cur dicantur viuentia imperfecta.</i>	6
<i>Semina plantarum esse viuentia.</i>	30
<i>Sensitrix anima non cognoscit quacumque facit in corpore.</i>	6
<i>Sensuum fenestras non aperiri a facultate formatrice.</i>	9
<i>Sentiens anima potest esse in corpore ut in vase.</i>	41. et seqq.
<i>Species concreata ut sint in Angelico intellectu.</i>	36
<i>Species visibiles ut sint in diaphano.</i>	35
<i>Spiritus spatia non dilatat vis formatrix.</i>	10
<i>Spiritus non eget spatio dilatato.</i>	10
<i>Spiritus non fieri a spiritibus.</i>	17
<i>Spiritus sunt instrumenta formatricis.</i>	10
<i>Spiritus sunt substantia tenuissima.</i>	10
<i>Spiritus vitalis cur dictus.</i>	33
<i>Sponte quæ gignantur.</i>	45
<i>Statua idolorum ut responsa dederint.</i>	38
<i>Substantia fit a quinque causis effectricibus.</i>	45
T riticum degenerat in lolium, & in auenam.	48
<i>Turpe est alijs imponere abste conuellenda.</i>	13
V acuitates non fieri peruias.	9
<i>Vegetalis anima caret omni vi cognitrice.</i>	7
<i>Vegetalis anima potest esse in corpore nil illi tribuens.</i>	41. et seqq.
<i>Veritati semper esse litandum a viro Philosopho.</i>	1
<i>Visua facultas nil cæco tribuit.</i>	46
<i>Vitale principium est anima sola.</i>	39
<i>Viuens est uniuocum soli viuenti.</i>	27
<i>Viuentia imperfectissima quæ sint.</i>	43
<i>Viuerè melius est quam non viuerè.</i>	30
<i>Viuisificatio corporis ab anima quid sit.</i>	41
<i>Vniuocorum tres esse gradus.</i>	26
<i>Vnumquodque fieri ex suo contrario.</i>	43

